

ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН
ДАРГЫН ТУШААЛ

2013 оны 12 сарын 20 өдөр

Дугаар A/921

Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Засгийн газрын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.10, 25.2 дахь хэсэгт заасныг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион байгуулах журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.

2. Энэхүү журмыг мөрдөж ажиллахыг Аврах тусгай анги, аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга, захирагч нарт үүрэг болгосугай.

3. Энэ тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Онцгой байдлын ерөнхий газрын дэд дарга (онцгой байдлын хурандаа Д.Дарь Сүхбаатар)-д даалгасугай.

3

ДАРГА,
ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ХУРАНДАА

Т.ДУЛАМДОРЖ

УСНААС ЭРЭН ХАЙХ, АВРАХ АЖИЛЛАГААГ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Үер, усны аюулаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион байгуулахад энэхүү журмыг дагаж мөрдөнө.

1.2. Журам нь онцгой байдлын ерөнхий газрын харъяа Аврах тусгай анги болон аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн аврах анги, салбаруудын уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанд оролцох албан хаагчдад хамаарна.

Хоёр. Нэр, томъёоны тодорхойлолт

2.1. Мэргэжлийн нэр томъёо:

2.1.1. “Аврах ажиллагааны даалгавар” гэж аврах ажиллагааны гүйцэтгэлийн баримт бичгийг;

2.1.2. “Анги, салбарын захирагч (аврах ажиллагааны ахлах удирдагч)” гэж анги, салбарыг удирдах эрх бүхий мэргэшсэн албан хаагчийг;

2.1.3. “Аврах бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч)” гэж үүссэн цагийн байдлыг үнэлж дүгнэх, эрэн хайх, аврах, учирсан хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох арга хэмжээг шуурхай удирдлага, зохицуулалтаар хангах эрх бүхий мэргэшсэн албан хаагчийг;

2.1.4. “Аврагч-усчин” гэж уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг гүйцэтгэх мэдлэг, дадлага бүхий бэлтгэгдсэн албан хаагчийг;

2.1.5. “Ажиллаж буй шумбагч” гэж шумбалтын ажиллагааны даалгаврыг гүйцэтгэж буй аврагчийг;

2.1.6. “Аврагч-жолооч, холбоочин” гэж аврах бүлгийг шаардлагатай газар, оронд шуурхай хүргэх, анги, салбартай холбоогоор хангах албан хаагчийг;

2.1.7. “Буцалтгүй нэрвэгдэгч” гэж амьд биш нэрвэгдэгч буюу (хүний цогцос)-ыг;

2.1.8. “Туслах-аврагч (шумбагч)” гэж ажиллаж буй шумбагчийг үүрэг гүйцэтгэхэд туслах шумбагчийг;

2.1.9. “Уснаас эрэн хайх, аврах бүлэг” гэж тусгай зориулалтын автомашин, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас хэрэгслээр тоноглогдсон шумбагч болон аврагч-усчин нарын 6-аас доошгүй хүнтэй бүрэлдэхүүнийг;

2.1.10. “Уснаас эрэн хайх, аврах үндсэн бүлэг” гэж анги, салбарын тухайн өдрийн томилгоот бүрэлдэхүүнийг;

2.1.11. “Уснаас эрэн хайх, аврах бэлтгэл бүлэг” гэж нэмэлтээр ажиллах томилгоот бүрэлдэхүүнийг;

2.1.12. “Уснаас эрэн хайх, аврах нэмэлт бүлэг” гэж нэмэлтээр ажиллах дуудагдах томилгоот бүрэлдэхүүнийг;

2.1.13. “Уснаас эрэн хайх, аврах нөөц бүлэг” гэж амарч байгаа бүрэлдэхүүнийг;

2.1.14. “Хамгаалагч-аврагч (шумбагч)” гэж ажиллаж буй шумбагчид тусламж үзүүлэх шумбагчийг;

2.1.15. “Шумбагчийн мэргэжил” гэж усны шумбалтын хэрэгсэлтэйгээр усны гүнд эрэн хайх, аврах цогц үйл ажиллагааг шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр зохион байгуулж хэрэгжүүлэхэд шаардагдах мэдлэг, чадвар, дадлыг;

2.1.16. “Шумбагч” гэж тусгайлан усны гүний шумбалтын ажиллагаанд бэлтгэгдэж мэргэшсэн эрх бүхий албан хаагчийг;

2.1.17. “Шумбалтын бүртгэл” гэж шумбалтын бүртгэлийн ажиллагааны баримт бичгийг;

2.1.18. “Шумбагчийн хувийн дэвтэр” гэж шумбагчийн бүх үйл ажиллагааг харуулсан баримт бичгийг;

2.1.19. “Шумбагчийн эрүүл мэндийн үзлэгийн хуудас” гэж шумбагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тогтоох зорилгоор усны гүнд орохоос өмнө, усны гүнээс гарсны дараах эмчийн дүгнэлтийг;

2.1.20. “Шумбагчийн хувийн эрүүл мэндийн дэвтэр” гэж шумбагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тогтоох зорилгоор усны гүнд орохоос өмнө болон усны гүнээс гарсны дараах үеийн эмнэлгийн цогц үзлэгийг харуулсан баримт бичгийг;

2.1.21. “Эмч-аврагч” гэж аврагчдын эрүүл мэндэд хяналт тавих, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, эмнэлгийн үйлчилгээ үзүүлэх эмнэлгийн ажилтан зааварлагчийг;

2.2. Ажиллагааны нэр томьёо:

2.2.1. “Аврагчийн дохио” гэж аврах ажиллагааны үеийн аврагч нарын хоорондын харилцааг илэрхийлэх хөдөлгөөнийг;

2.2.2. “Аврах ажиллагааны шумбалт” гэж усны гүнд даалгавар гүйцэтгэх зорилгоор усанд шумбахыг;

2.2.3. “Гүний өвчин” (кессоны өвчин) гэж усны гүнд ажиллаж байх үед хүний биед үүссэн даралт нэмэгдэх, хасагдахаас үүссэн өвчнийг;

2.2.4. “Дадлагын шумбалт” гэж мэргэшлээ батлах, бие махбодоо дасгах, дасгал гүйцэтгэхийг;

2.2.5. “Даралтад оруулах” гэж шумбагчийг усны гүний шумбалтын хэрэгсэлтэй оруулах, барокамерт даралтыг нэмэх үйл явцыг;

2.2.6. “Даралтаас гаргах” гэж шумбагчийг барокамерт эсвэл усны гүнээс гаргахад бие махбодод шаардлагатай азот, гелий, аргон ба бусад хийг нэмэгдүүлэхийн тулд даралтыг багасгах үйл явцыг;

2.2.7. “Мөс цөмөрсөн үеийн эрэн хайх, аврах ажиллагаа” гэж мөсөн доор усны гүнд үүрэг гүйцэтгэхийг;

2.2.8. “Мэргэшлийн шумбалт” гэж үндсэн мэргэжлээ батлах болон нэмэлт мэргэшилд шаардлагатай даалгавар гүйцэтгэхийг;

2.2.9. “Сургалтын шумбалт” гэж сургалтын хөтөлбөрийн дагуу шумбалтын мэргэжил эзэмшихээр бэлтгэл хийх шумбалтыг;

2.2.10. “Туршилтын шумбалт” гэж шинэ төрлийн техник, тусгай зориулалтын усны гүний шумбалтын хувцас хэрэглэл, тоног төхөөрөмжийг туршихийг;

2.2.11. “Усны гүнд шумбах ажиллагаа” гэж усны гүн рүү аврах ажиллагаа, сургалт, дадлага, мэргэшлийн, туршилтын зорилгоор хамгаалах хувцас, тоног төхөөрөмжтэй усанд шумбахыг;

2.2.12. “Урсгал уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаа” гэж урсгал усанд урсаж осолдсон хүн, мал, амьтан, эд хөрөнгийг аврах ажиллагааг;

2.2.13. “Усны гүнээс эрэн хайх, аврах ажиллагаа” гэж урсгалгүй тогтмол усан орчинд живсэн хүн, мал амьтан, эд хөрөнгийг гаргах ажиллагааг;

2.2.14. “Усны бага гүн” гэж 12 метр хүртэл усны гүн;

2.2.15. “Усны дунд гүн” гэж 12 метрээс дээш 25 метр хүртэл усны гүн;

2.2.16. “Усны их гүн” гэж 25 метрээс дээш усны гүн;

2.2.17. “Усанд осолдох” гэж хүн болон мал амьтан, эд зүйлс, тээврийн хэрэгсэл, барилга байгууламж усанд автах, урсах, живэхийг;

2.2.18. “Үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал үеийн аврах ажиллагаа” гэж цасан болон шороон шуурга, аянга цахилгаантай ширүүн бороо, манан будан, түймрийн утаа, ой, шөнийн цагт үүрэг гүйцэтгэхийг;

2.2.19. “Хүнд механизм ашиглаж аврах ажиллагаа явуулах” гэж усанд осолдсон тээврийн хэрэгслийг татан гаргах, эрэн хайх, нүүлгэн шилжүүлэх, далан хаалт босгох, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажиллагааг техник, тоног төхөөрөмжийн тусламжтайгаар гүйцэтгэхийг;

2.3. Техник, тоног төхөөрөмжийн нэр томъёо:

2.3.1. “Аврах завь” гэж усан орчинд зориулагдсан хөвөгч хэрэгслийг;

2.3.2. “Аврах усан онгоц” (катер) гэж 6-аас дээш хүний багтаамжтай усны мандал дээгүүр явах залуурт хөдөлгүүртэй техникийг;

2.3.3. “Аврах хантааз” гэж уснаас аврах ажиллагаа явуулах үед аюулгүй байдлыг хангаж усан дээр хөвүүлэх хэрэгслийг;

2.3.4. “Аврах цагираг” гэж нэрвэгдэгсдийг уснаас гаргахад туслах, аврах хөвөгч хэрэгслийг;

2.3.5. “Аюултай бүсийн тэмдэг” гэж ослын голомтыг аюулгүй бүсээс ялгасан туузыг;

2.3.6. “Анхааруулах самбар” гэж гол, нуур, цөөрмийн усны түвшинг тогтоосон сэрэмжлүүлэх зорилго бүхий тэмдэглэгээтэй самбарыг;

- 2.3.7. “Алсын удирдлагатай шумбах төхөөрөмж” гэж усан доор хүний оролцоогүйгээр шумбаж тандах, аврах ажиллагаа гүйцэтгэх төхөөрөмжийг;
- 2.3.8. “Авиа мэдрэгч” (эхолот) гэж усан доорх объектыг дуу чимээний цуурай ашиглан илрүүлэх төхөөрөмжийг;
- 2.3.9. “Бортогны үүргэвч” гэж шумбагч болон бортогыг холбосон хэрэгслийг;
- 2.3.10. “Бортого цэнэглэгч төхөөрөмж” гэж гүний шумбагчийн бортого хүчилтөрөгчөөр цэнэглэх төхөөрөмжийг;
- 2.3.11. “Барокамер” гэж өндөр хийн даралтын орчинд хүний бие махбодоо дасгах зориулалттай өндөр битүүмжлэл бүхий даралтат зөөврийн болон суурин төхөөрөмжийг;
- 2.3.12. “Газар уснаа явагч” гэж газрын гадарга болон усны мандлаар явагч хөдөлгүүрт механизмыг;
- 2.3.13. “Гарын нэмэлт сэлүүр” гэж усны гүнд болон мандал дээр сэлэхэд хурд нэмэгдүүлэх өмсгөлийг;
- 2.3.14. “Дохионы олс” гэж усны гүний шумбагчтай холбоо тогтоох хэрэгслийг;
- 2.3.15. “Завины сэлүүр” гэж завийг усанд хөдөлгөх, залуурдах хэрэгслийг;
- 2.3.16. “Завины хөөрөг” гэж завь хийлэх шахуурга хэрэгслийг;
- 2.3.17. “Зангуу” гэж усны ёроолоос эрж хайх зориулалттай 3-4 талт дэгээг;
- 2.3.18. “Зуултуур” гэж хүчилтөрөгчөөр амьсгалах зориулалттай хэрэгслийг;
- 2.3.19. “Мандлын зуултуур” гэж усны нүдний шил бүхий гуурсан хоолойтой амьсгалах хэрэгслийг;
- 2.3.20. “Мөс цоологч өрөм” гэж гол, нуур, цөөрмийн хөлдсөн мөсийг цоологч хэрэгслийг;
- 2.3.21. “Нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмж” гэж гэрэл зураг авах, дүрс бичлэг хийх хэрэгсэл бүхий бага оврын хөөрөх төхөөрөмжийг;
- 2.3.22. “Олс харвагч” (хавчаахай) гэж тодорхой зайнд олсоор харвах төхөөрөмжийг;
- 2.3.23. “Өргөх уут” гэж агаар өгч дээш хөвүүлэх зориулалттай хэрэгслийг;
- 2.3.24. “Скафандр” гэж усны гүнд удаан хугацаагаар ажиллах зориулалттай битүүмжлэл бүхий өмсгөлийг;
- 2.3.25. “Тэмтрүүл” гэж 3-4 метр урттай тэмтрэх, татах, дэгээдэх хэрэгслийг;
- 2.3.26. “Усчны хуурай хувцас” гэж шумбагчийн биеийг гаднах орчны нөлөөнөөс бүрэн хамгаалдаг ус, хий нэвтрүүлдэггүй өмсгөлийг;
- 2.3.27. “Усчны нойтон хувцас” гэж шумбагчийн биеийг гаднах орчны нөлөөнөөс хэсэгчлэн хамгаалдаг ус, хий нэвтрүүлдэг өмсгөлийг;
- 2.3.28. “Усчны мандлын хувцас” гэж усны мандал дээр ажиллахад хүйтнээс хамгаалах, биеийн дулааныг тогтмол хэмд барьж байх өмсгөлийг;
- 2.3.29. “Усчны дуулга” гэж аврагчдын толгойг хамгаалах өмсгөлийг;
- 2.3.30. “Усчны малгай” гэж толгойг хүйтнээс хамгаалах өмсгөлийг;
- 2.3.31. “Усчны бээлий” гэж гар хамгаалах өмсгөлийг;
- 2.3.32. “Усчны гутал” гэж хөл хамгаалах өмсгөлийг;
- 2.3.33. “Усчны нүдний шил” гэж шумбагчийн нүдийг хамгаалах, харах чадварыг сайжруулах өмсгөлийг;

- 2.3.34. “Усчны хутга” гэж усан орчинд таслах, огтлох зориулалттай хэрэгслийг;
- 2.3.35. “Усчны шүгэл” гэж дохио дамжуулах, даалгавар өгөх хэрэгслийг;
- 2.3.36. “Усчны цаг” гэж усны гүнд хугацаа тооцох тусгай зориулалтын цагийг;
- 2.3.37. “Усчны луужин” гэж усны гүнд зүг чиг баримжаалагч багажийг;
- 2.3.38. “Усчны гар чийдэн” гэж усан дотор орчныг гэрэлтүүлэх хэрэгслийг;
- 2.3.39. “Усчны цүнх” гэж ус нэвтэрдэггүй материалаар хийсэн уутыг;
- 2.3.40. “Усчны олс” гэж уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанд хэрэглэх зориулалтын олсыг;
- 2.3.41. “Усчны мотоцикл” гэж 1-2 хүний багтаамжтай усны мандал дээгүүр явах залуурт хөдөлгүүртэй техникийг;
- 2.3.42. “Усчны дугуй” гэж 1-2 хүний багтаамжтай усны мандал дээгүүр явах залуурт механик хэрэгслийг;
- 2.3.43. “Усчны чарга” гэж усны мандал дээгүүр хөвж нэрвэгдэгсдэд тусламжийн зүйл урсган хүргэх зориулалттай хэрэгслийг;
- 2.3.44. “Усны даралт хэмжигч” гэж усны гүнд даралт хэмжих багажийг;
- 2.3.45. “Усны гүн хэмжигч” гэж усны гүнийг тодорхойлох багажийг;
- 2.3.46. “Усны гүний гэрэл зургийн хэрэгсэл” гэж усны гүнд гэрэл зураг авах зориулалттай хэрэгслийг;
- 2.3.47. “Усны гүний эрэл хайгуулын дуран” гэж усны гүнд эрэл хайгуул хийх зориулалтын багажийг;
- 2.3.48. “Хүчилтөрөгчийн бортого” гэж усны гүнд ажиллаж буй шумбагчийг хүчилтөрөгчөөр хангах хэрэгслийг;
- 2.3.49. “Хүчилтөрөгчийн хуваарилагч” гэж бортогоноос гарч буй агаарыг хуваарилах хэрэгслийг;
- 2.3.50. “Хүндрүүлэгч бүс” гэж усны гүнд шумбах ажиллагаа явуулах үед аврагчийн биеийн жинг нэмэгдүүлэх хэрэгслийг;
- 2.3.51. “Хөлийн нэмэлт сэлүүр” гэж усны гүнд болон мандал дээр сэлэхэд хурд нэмэгдүүлэх өмсгөлийг;
- 2.3.52. “Халаагч” гэж хүйтэн сэрүүн нөхцөлд байр, майхныг дулаацуулах хэрэгслийг;
- 2.3.53. “Шумбагч онгоц” гэж усны гүнд шумбаж явах зориулалттай өндөр битүүмжлэл бүхий хөдөлгүүрт техникийг;
- 2.3.54. “Шумбалтын иж бүрдэл” гэж усны гүн рүү шумбан аврах ажиллагаа явуулахад амьсгалын системийг дэмжих, ажиллах хугацааг уртасгах зориулалт бүхий иж бүрэн хэрэгслийг;
- 2.3.55. “Шумбалтын багаж” гэж ажлын бүтээмжийг дээшлүүлэх гар ажиллагаатай хэрэгслийг;
- 2.3.56. “Эрэн хайх, аврах тусгай зориулалтын автомашин” гэж уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааны тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас хэрэгслээр тоноглогдсон техникийг;

Гурав. Удирдлага, зохион байгуулалт

3.1. Онцгой байдлын ерөнхий газрын харьяа Аврах тусгай анги болон аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга, захирагч нь “Уснаас эрэн хайх, аврах бүлэг”-ийн бүрэлдэхүүнийг тушаалаар томилж үүрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.1.1. бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч);
- 3.1.2. аврагч-усчин (шумбагч);
- 3.1.3. туслах-аврагч (шумбагч);
- 3.1.4. хамгаалагч-аврагч (шумбагч);
- 3.1.5. эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагч;
- 3.1.6. аврагч-жолооч, холбоочин;

3.2. Төв, орон нутгийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааны төлөвлөгөөг батлаж, үер, усны аюул, хэмжээ, ослын цар хүрээнээс хамаарч шаардагдах хүч хэрэгслийг нэмэгдүүлэх ажлыг хариуцан зохион байгуулна.

3.3. Аврах тусгай анги болон аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга, захирагч нь болзошгүй үер, уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанд зарцуулагдах хүнс, шатахууны нөөцийг бүрдүүлсэн байна.

3.4. Аврах анги, салбарын захирагч (аврах ажиллагааны ахлах удирдагч) нь томилгоот аврах бүлгийг “Үндсэн”, “Бэлтгэл”, “Нэмэлт”, “Нөөц” хэлбэрээр зохион байгуулна.

3.5. Аврах анги, салбарын захирагч нь уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаа явуулах техник, тоног төхөөрөмжийн бэлэн байдал, албан хаагчдын үүрэг гүйцэтгэлтэд хяналт тавьж ажиллана.

3.6. Аврах анги, салбарын захирагч нь аврах ажиллагааны даалгаврын баримт бичгийн бүртгэл, техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцасны ашиглалт, ажиллах цаг хугацаанд нь хяналт тавина.

3.7. Бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч) нь аврах анги, салбарын захирагчид захирагдана.

3.8. Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг анги, салбар, бүлгийн дарга, томилгоожсон туршлагатай мэргэшсэн аврагч удирдана.

3.9. Уснаас эрэн хайх, аврах бүлэг нь 2 хэсэг хуваагдаж ажиллах үед туршлагатай мэргэшсэн аврагч нэг хэсгийг бүлгийн даргын тушаалаар удирдана.

3.10. Хэн, юу осолдсон нь тодорхойгүй болон мэдээлэл нотлогдоогүй бодит бус тохиолдолд эрэн хайх, ажиллагааг гүйцэтгэхгүй.

3.11. Буцалтгүй нэрвэгдэгчийг эрэн хайж байгаа үед нэмэлт ослын дуудлага ирвэл аврах ажиллагааны удирдагчийн шийдвэрээр бүлгийн бүрэлдэхүүнийг бүрэн, эсхүл хэсэгчлэн шилжүүлж аврах ажиллагааг гүйцэтгэнэ.

3.12. Эхний бүлэг дуудлагаар ажиллаж байгаа үед дараагийн дуудлагаар ажиллах бэлтгэл, нэмэлт, нөөц бүлгийг анги, салбарын захирагч тодотгоно.

3.13. Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанд 2-оос дээш бүлэг оролцсон бол салбарын захирагч, 4-өөс дээш бүлэг оролцсон ажиллагааг ангийн захирагч удирдаж явуулна.

3.14. Ослын голомтод эхлэн ирсэн аврах бүлгийн дарга нь аврах ажиллагааны удирдагч байна.

3.15. Нэмэлтээр ирсэн бүлэг, салбарын дарга болон эрх бүхий албан тушаалтан удирдлагыг албан ёсоор шилжүүлэн аваагүй тохиолдолд эхний бүлгийн дарга удирдагч байна.

3.16. Ослын шинж байдал гадны нөлөөтэй, гэмт хэргийн шинж чанартай байж болзошгүй тохиолдолд цагдаа, прокурор, эмнэлгийн байгууллагын оролцоотойгоор ажиллагааг гүйцэтгэнэ.

3.17. Аварсан, осолдсон нэрвэгдэгчийг цагдаа, эмнэлгийн байгууллагад энэ журмын 2.1.1-т заасан баримт бичгийн дагуу шилжүүлэн өгнө.

3.18. Аюулгүй бүсэд гаргасан буцалтгүй нэрвэгдэгчийг цагдаагийн байгууллагад шилжүүлнэ.

3.19. Буцалтгүй нэрвэгдэгчийг тусгай зориулалтын автомашинаар болон зорчигчтой хамт зөөвөрлөхийг хориглоно.

3.20. Аймгийн хилийн цэс нэвтэрч уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион байгуулах үед тухайн аймгийн онцгой байдлын байгууллагад мэдэгдэх бөгөөд шаардлагатай бол дэмжлэг авна.

3.21. Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг гүйцэтгэж байгаа аврах анги, салбарын үйлчлэх хүрээнээс гарч улсын хил нэвтэрч эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион байгуулах тохиолдолд гадаад харилцаа, хил хамгаалах байгууллагын дэмжлэг, туслалцаа авна.

3.22. Ослын хор уршиг, хамрах хүрээ нь тухайн орон нутгийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн чадавхиас давсан тохиолдолд Аврах тусгай анги болон зэргэлдээ Онцгой байдлын газар, хэлтсээс уснаас эрэн хайх, аврах бүлгийг хүч нэмэгдүүлэн ажиллуулж болно.

3.23. Нутгийн захиргааны байгууллага нь өөрийн нутаг дэвсгэрт эрэн хайх, аврах ажиллагаа явуулж байгаа онцгой байдлын эрэн хайх, аврах бүлэгт дэмжлэг үзүүлнэ.

3.24. Эрэн хайх, аврах ажиллагааг ослын голомтод аль ойр байгаа нутгийн захиргаа, онцгой байдлын байгууллага харъяалал болон нутаг дэвсгэрийн хил хязгаараас үл хамааран зохион байгуулна.

3.25. Үер, усны аюулын хор уршгийг арилгах ажиллагаанд аж ахуйн нэгж, байгууллага, гамшгаас хамгаалах алба, мэргэжлийн ангийн хүч хэрэгсэл, зэвсэгт хүчин, хил хамгаалах тусгай зориулалтын анги, салбарыг оролцуулж болно.

3.26. Эрэн хайх, аврах ажиллагааг газар орны байршил, үүссэн нөхцөл байдлаас шалтгаалан үргэлжлэх хугацааг бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч) тогтоож шаардлагатай тохиолдолд нэрвэгдэгсэд болон ар гэрт (хоол хүнс, шатахуун)-ын дэмжлэг үзүүлэх ажиллагааг зохион байгуулна.

Дөрөв. Албан тушаалтны эрх, үүрэг

4.1. Бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч)-ийн эрх, үүрэг

4.1.1. бүлгийн бие бүрэлдэхүүнийг аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажилд сургаж, бэлтгэх;

4.1.2. ослын хор уршгийг арилгах төлөвлөгөө боловсруулах, ажиллагаанд шаардагдах төсвийг тооцоолон гаргаж, холбогдох баримт, бичгийг бүрдүүлэх;

4.1.3. бүлгийн бие бүрэлдэхүүний тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмжийн иж бүрдлийг үүрэг гүйцэтгэхэд бэлэн болгох, үзлэг хийж, зөрчлийг арилгуулах;

4.1.4. ослын голомтод үүрэг гүйцэтгэх бүрэлдэхүүнийг тодотгож, үүссэн нөхцөл байдлыг тодорхой танилцуулж, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх;

4.1.5. ослын голомтод тээврийн хэрэгсэл хүрэлцэн очих зам гарц гаргах үүрэг гүйцэтгэж байгаа аврагч-усчин, шумбагчийн аюулгүй ажиллагаанд хяналт тавих;

4.1.6. ослын голомтод үүссэн цагийн байдалтай уялдуулж шаардлагатай хүч, хэрэгслээр хангах ажиллагааг зохион байгуулах;

4.1.7. шаардлагатай нөхцөл байдал үүссэн үед холбогдох хууль, хяналтын байгууллагад хэргийн газарт үзлэг хийх боломжийг хангах ажлыг зохион байгуулах;

4.1.8. усанд осолдсон нэрвэгдэгсдэд эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

4.1.9. нөхцөл байдлын мэдээг харъяа төв, орон нутгийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн жижүүрт танилцуулах;

4.1.10. ослын шалтгаан, нөхцөл байдал болон авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар аврах ажиллагааны даалгаврын биелэлт хөтлөж, илтгэх хуудас бичиж харъяа бүтцийн нэгжийн даргад танилцуулах;

4.1.11. усны гүний даралтаас гарах ажлын хугацааны тооцоог гаргаж, хүчилтөрөгчийн нөөцийг тодорхойлон ажиллах хугацааг тогтоох;

4.1.12. ажлын явцын талаар гүний шумбалтын бүртгэлийн дэвтэрт бичилт хийх;

4.1.13. шаардлагатай үед шумбагчийн өмсгөлийг өмсүүлэх, тусламж үзүүлэх;

4.1.14. ажиллаж буй шумбагч болон аврах бүлгийн гишүүд үүргээ бүрэн биелүүлж байгаа эсэхийг хянах, зааварчлах;

4.1.15. усны гүнд ажиллах 5.4.4-дэх эрсдлүүдийг тооцох;

4.1.16. ажиллаж буй шумбагчийг даалгавраа гүйцэтгэсний дараа гадаргуу дээр гарах зөвшөөрөл олгох, эмч-аврагчийн сонгосон даралтаас дэглэмийн дагуу гаргах;

4.1.17. шумбагчийг өргөх үеийн даралтаас гарах дэглэм болон өргөлтийн хурдыг анхаарах;

4.1.18. аврах ажиллагааны даалгаврыг биелүүлсэний дараа ажлын гүйцэтгэлийг /2 дугаар хавсралт/ баримтжуулах;

4.2. Аврагч-усчин (шумбагч)-ийн эрх, үүрэг

- 4.2.1. аврах ажиллагааны арга технологийг эзэмшиж, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийг зааврын дагуу ашиглах мэдлэг чадвартай байх;
- 4.2.2. хариуцсан тусгай зориулалтын хамгаалах хувцас, хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангах;
- 4.2.3. ослын голомтыг судалж бүлгийн даргын тушаалаар эрэн хайх, аврах ажиллагаа гүйцэтгэх;
- 4.2.4. хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг баримталж ажиллах;
- 4.2.5. эрэн хайх, аврах ажиллагааны үед гарсан алдаа, зөрчил дутагдлын талаар бүлгийн даргад яаралтай мэдэгдэх;
- 4.2.6. усны гүний даралтаас гарах дэглэмийн дагуу, усны гүнрүү орох болон гүнээс гарахдаа заагдсан метрт, тогтоосон хугацаанд түр зогсолтыг гүйцэтгэх;

4.3. Туслах-аврагч (шумбагч)-ийн эрх, үүрэг

- 4.3.1. шумбагчийн өмсгөлийг зөв дараалалтай өмсгөх;
- 4.3.2. шумбалтын иж бүрдлийг шалгах;
- 4.3.3. шумбаж буй гүний шумбагчийн аюулгүй байдлыг хангах;
- 4.3.4. дохионы олсоор тогтмол (5 минутаас доошгүй) давтамжтай шумбалтын бүх хугацаанд ажиллаж буй шумбагчийн биеийн байдлыг магадлах;
- 4.3.5. ажиллаж буй шумбагч 2 удаа өгсөн дохионд хариулахгүй бол аврах ажиллагааны удирдагчид нэн даруй мэдэгдэх;
- 4.3.6. ажиллаж буй шумбагчаас ослын дохио ирсэн тохиолдолд аврах ажиллагааны удирдагчид нэн даруй мэдэгдэх;
- 4.3.7. осолдсон шумбагчид тусламж үзүүлэхээр хамгаалагч шумбагч усны гүнд орсон нөхцөлд түүний үйлдлийг хянах;
- 4.3.8. ажиллаж буй шумбагчийг усны мандал дээр гарахад өмсгөлийг нь тайлахад туслах;
- 4.3.9. туслах шумбагч аврах ажиллагааны удирдагчийн зөвшөөрөлгүй дохионы татлагыг бусдад үл шилжүүлэх;
- 4.3.10. дохионы олс хариуцаж буй туслах шумбагч ээлжээ шилжүүлэх нөхцөлд усан доор ажиллаж буй шумбагчид «Бие нь сайн уу?» гэсэн дохиог ээлжийг нь хүлээн авч буй шумбагчийн дэргэд өгөөд дохионы татлагыг дамжуулна. «Сайн байна» гэсэн хариу дохио авсаны дараа аврах ажиллагааны удирдагчид ээлжээ шилжүүлсэнээ мэдэгдэх;
- 4.3.11. ажиллагааны явцад бүлэгт шаардлагатай хоол, хүнс, дулаацах байр, бэлтгэх асуудлыг хариуцах;
- 4.3.12. ажиллаж буй шумбагчийг орлож ажиллахад бэлэн байх;

4.4.Хамгаалагч-аврагч (шумбагч)-ийн эрх, үүрэг

- 4.4.1. хамгаалагч шумбагч осолд орсон шумбагчид нэн даруй туслах;
- 4.4.2. өөрийн гүний шумбалтын хэрэгсэлд ажлын шалгалт хийж гүний шумбалтын дэвтэрт тэмдэглэж гарын үсгээ зурж аврах ажиллагааны удирдагчид мэдэгдэх;
- 4.4.3. шумбалтын гүн, шумбалтын иж бүрдэлтэй ажиллах хугацаанаас хамааран ажиллаж буй шумбагчийн усан доор байх хугацааг анхааран ажиглаж 5 минут тутам аврах ажиллагааны удирдагчид мэдэгдэх;
- 4.4.4. аюул тулгарсан шумбагчид тусламж үзүүлэхэд байнга бэлэн байх;
- 4.4.5. ажиллаж буй шумбагчаас ослын дохио авмагц түүнд тусламж үзүүлэхээр аврах ажиллагааны удирдагчийн тушаалаар усны гүнд орох;
- 4.4.6. хамгаалагч-аврагч шумбагчийг шумбалтын өмнө барокамерын бэлэн байдлыг шалгах;
- 4.4.7. ажиллагааны үед хамгаалагч шумбагч үүрэг гүйцэтгэх тушаалыг хүлээж, шумбалтын хувцас, тоноглолтой бэлэн байх;
- 4.4.8. шаардлагатай тохиолдолд усны гүнд орж ажиллаж буй шумбагчдыг хамгаалах;

4.5. Эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагчийн эрх, үүрэг

- 4.5.1 шумбагчийн амьсгалын тогтолцоо, зүрх судасны үйл ажиллагаа, судасны цохилт, арьсны эмгэг, хараа, сонсгол, согтууруулах ундаа хэрэглэсэн эсэхийг шалгах;
- 4.5.2. ослын голомтод нэрвэгдэгсдэд болон бүлгийн бие бүрэлдэхүүний эрүүл мэндийн байдалд хяналт тавьж, анхны тусламж үзүүлэх;
- 4.5.3. шумбагчийн эрүүл мэндийн байдалд шумбалтын өмнө ба дараа нь үнэлгээ өгнө;
- 4.5.4. шаардлагатай үед нэрвэгдэгсдийг тээвэрлэж 2, 3 дугаар шатлалын эмнэлэгт хүргэх;
- 4.5.5. шумбалтын ажиллагааны үед эмнэлгийн тусламжийн эм, эмийн хэрэгслээр хангах;
- 4.5.6. усны их гүнд шумбах шумбагчийг барокамерт оруулж даралтыг тэнцвэржүүлэх;
- 4.5.7. шумбагчид кессоны өвчин илэрвэл барокамерт эмчилгээний дэглэмийн дагуу эмчлэх;
- 4.5.8. эрүүл мэндийн тухай хуулийн 44 дүгээр зүйлийн 44.1.3.-т заасны дагуу /хөдөлмөр, эрүүл ахуйн нөхцөлийг эрүүлжүүлэх, хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг бууруулах арга хэмжээ авч, аливаа өвчин, ялангуяа хордлого, халдвар, осол, гэмтэл, мэргэжлээс шалтгаалах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрх бүхий байгууллагаас баталсан эрүүл ахуйн стандарт, хэм хэмжээ, журмыг чанд сахин биелүүлэх/ ажиллаж буй шумбагчдад эрүүл мэндийг хамгаалах үйлчилгээ үзүүлэх;

4.6. Аврагч-жолооч, холбоочны эрх, үүрэг

4.6.1. эрэн хайх, аврах бүлгийн бүрэлдэхүүн, техник хэрэгслийг ослын голомтод шуурхай хүргэх, үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, техник хэрэгслийн бэлэн байдлыг хариуцах;

4.6.2. ослын голомтод авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаарх мэдээллийг ахлах даргад тухай бүрт шуурхай хүргэж, холбоог зохион байгуулах;

4.6.3. ажиллагааны үеэр гүний шумбалтын хэрэгсэлд доголдол илэрсэн тохиолдолд шуурхай засах, ямар арга хэмжээ авсан талаар дүрс бичлэг, гэрэл зургаар баримтжуулах;

4.6.4. ослын голомтод аюултай бүсийн тэмдэглэгээний туузыг бүлгийн даргын тушаалаар татаж, хяналт тавих;

Тав. Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаа

5.1. Урсгал уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаа:

5.1.1. аврах бүлэг нь үер, усанд урссан, живж буй нэрвэгдэгсдийг голын хоёр эргийн хооронд олсоор татлага татаж чарга урсгах, урсгалын дээрээс завиар очих, тосож татан гаргах, аврагч аврах, нисдэг тэрэг, нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмж бусад техник хэрэгслээр авран туслах үйл ажиллагааг явуулна;

5.1.2. урсгал усанд ажиллагаа явуулахад завь заавал байх, шумбалт хийх усны урсгал дээр завийг байрлуулж, завийг тогтсон үед шумбалтыг явуулна;

5.1.3. урссан, живсэн нэрвэгдэгсдийг голын голдирол, хаялага, харгиа, эрэг, эргүүл, гол нуурын мод, хог бөөгнөрсөн газар тэмтрүүл, зангуу ашиглан завьтай эрлийг явуулах;

5.1.4. аврах бүлэг урсгал уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг гүйцэтгэхдээ аюулгүй ажиллагааны зааврыг баримтлан үүрэг гүйцэтгэнэ;

5.1.5. урсгал сөргүүлж аврагчийг болон завь, техникийг аврах олс, татлагаар татахыг хориглоно;

5.1.6. үерийн аюултай ширүүн урсацтай үед дээрээс татах (нисдэг тэрэг, өргөгч, чарга явуулах, татуурга татах) ажиллагаанаас бусад усанд сэлэх, завьтай орохыг хориглоно;

5.2. Усны гүнээс эрэн хайх, аврах ажиллагаа:

5.2.1. усны гүнээс эрэн хайх, аврах үйл ажиллагааг тандалтын мэдээг үндэслэж зохион байгуулна;

5.2.2. усны гүнд эрэн хайх ажиллагааг явуулахдаа тандалтын шумбалтыг мэргэшсэн шумбагч гүйцэтгэнэ;

5.2.3. аврах ажиллагааны шумбалтыг хоёроос доошгүй шумбагч гүйцэтгэх;

5.2.4. тогтмол ус, нуур цөөрөмд унасан хүн ёроолд нь байгаа тохиолдолд усчны хуурай хувцастай, шумбалтын нүдний шил, хөлийн нэмэлт сэлүүр хэрэглэн аврагчийг нарийн олсоор холбон оосорлон оруулж аврах ажлыг аюулгүйн ажиллагааны дагуу гүйцэтгэнэ.

5.2.5. туслах шумбагч усны мандал дээрээс ажиллаж буй шумбагчийг ажиглаж олсоор харилцах бөгөөд гар дохиогоор бүлгийн даргатай харьцана;

5.2.6. аврах бүлэг шумбалтын хэрэгсэлтэй уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг гүйцэтгэхдээ аюулгүй ажиллагааны зааврыг баримтлан үүрэг гүйцэтгэнэ;

5.2.7. усны гүнд тандалтыг тэмтрүүл, зангуу, тусгай зориулалттай усны дуран, алсын удирдлагатай шумбагч төхөөрөмж ашиглана;

5.2.8. усны гүнээс хүн болон автомашиныг (техник, бусад) татан гаргах ажиллагааг гүйцэтгэнэ;

5.2.9. усны их гүнд шумбалт гүйцэтгэх аврагч барокамерт орж даралтыг тэнцвэржүүлсэн байна;

5.2.10. усны дунд гүнд газар зүйн байрлал, усны найрлага, шинж чанар зэрэг онцлогыг харгалзан барокамерт орж даралтыг тэнцвэржүүлж болно;

5.3. Мөс цөмөрсөн үеийн эрэн хайх, аврах ажиллагаа:

5.3.1. аврах ажиллагаанд завийг хийлж бэлэн байлгах;

5.3.2. аврах ажиллагаа явуулахдаа нэрвэгдэгсдэд олс, мод, цагираг шидэн өгч, татан гаргана;

5.3.3. ажиллагааны үеэр урт модон шат, банз, шургааг зэрэг талбай ихтэй, даралт багатай эд зүйлсийг ашиглана;

5.3.4. шумбалтыг эхлэхийн өмнө дулаацах байр бэлтгэнэ;

5.3.5. мөс цоологч өрөм, цахилгаан хөрөө ашиглаж (мөсний зузаан болон нягтралыг хэмжих, тэсрэх бодис байрлуулах) нүх, цооног гаргана;

5.3.6. шумбалт хийхийн тулд 2х2 метрийн хэмжээтэй гурвалжин цооног гаргаж, банзаар тойруулан хашлага тавина;

5.3.7. мөсний гадаргууд ан цав, ус гарвал гүний шумбалтыг зогсооно;

5.3.8. цөн түрсэн, цас мөс ихтэй усан орчинд аврагч усанд эрэн хайх, ажиллагаа явуулахыг хориглоно;

5.3.9. мөсөн доогуур урсалтай үед хөндлөн шумбах ажиллагаа гүйцэтгэхийг хориглоно;

5.3.10. мөсөн дээрх даацын тооцоог хэтрүүлэхийг хориглоно;

5.3.11. аюулгүй байдлыг хангаж, нарийвчилсан тооцоо, судалгааг үндэслэн мөсийг тэслэх, дэлбэлэх ажиллагааг гүйцэтгэж болно;

5.3.12. мөсөнд зурвас гарган усанд живсэн (автомашин) эд зүйлийг гаргана;

5.4. Үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал үеийн аврах ажиллагаа:

5.4.1. аврагч шөнийн цагаар харанхуй орчинд ажиллахдаа зайгаар ажилладаг тусгалтай, гэрлэн тоноглолтой малгайтай байна;

5.4.2. эрэн хайх, аврах ажиллагааг гүйцэтгэхэд тус болох биеийн дулаан мэдэрдэг болон усны дуран, шөнө дүрс ялган харах чадал бүхий техник хэрэгсэл ашиглана;

5.4.3. цасан болон шороон шуурга, ширүүн бороотой нөхцөлд аврагчид тусгай зориулалтын нүдний хамгаалалтын шилтэй байна;

5.4.4. ажиллах орчин тодорхой бус, хяналт тавих боломжгүй, унанга, урсгал ширүүн, барилгын тодорхой бус хийц, зүг чиг баримжаагүй зэрэг аюултай байж болзошгүй нөхцөлд ажиллагааг түр зогсооно;

5.4.5. усны гүний шумбалтын ажиллагааг задгай хяналт тавих боломжтой нуур, цөөрөм, урсгал бус тогтмол устай үед шумбалтыг ажиллагааг (10-15 метрийн тойрогт тусаж байх) гэрэлтүүлэгтэй зохион байгуулна;

5.4.6. шаардлагатай нөхцөлд буюу нэрвэгдэгч амьд үед аврах ажиллагааг зохион байгуулна.

5.5. Нисдэг тэрэг, нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмж, хүнд механизм ашиглаж аврах ажиллагаа:

5.5.1. эрэн хайх, ажиллагааны үед нисдэг тэргээр ажиглалтыг ил хараа болон тусгай хэрэгслээр явуулах;

5.5.2. аврах ажиллагаанд хүнд механизмыг техникийн хүчин чадалд тохирсон үзүүлэлтээр нь ашиглах;

5.5.3. нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмжийг тусгай зааврын дагуу ашиглах;

5.6. Нүүлгэн шилжүүлэх, далан хаалт босгох ажиллагаа:

5.6.1. аврах бүлэг үерийн голомтоос хүн амыг завь, автомашин, нисдэг тэргэнд хүмүүсийг суулган тээвэрлэх;

5.6.2. нүүлгэн шилжүүлэх үед аврах бүлэг ард, иргэдэд тухай бүрт нь шаардлагатай заавар, зөвлөгөөг өгөх;

5.6.3. нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа явуулж байгаа бусад мэргэжлийн ангитай байнгын уялдаа холбоотой ажиллах;

5.6.4. үерээс хамгаалах далан хаалт сэтрэх, яаралтай далан босгох мэргэжлийн ангийн ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;

Зургаа. Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүйн ажиллагаа,
мэргэжлийн сургалт, дадлага

6.1. Хөдөлмөр, хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа

6.1.1. уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанаас гадна хөндлөнгийн иргэн, нэрвэгдэгчийн ар гэрээс дур мэдэн аврах завин дээр суух, усанд сэлэх, ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно.

6.1.2. онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллагын “Хөдөлмөр, хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм”-ийг уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагаанд удирдлага болгоно.

6.1.3. уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааны онцлогоос шалтгаалан хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дараах зохион байгуулалтыг баримтлана. Үүнд:

6.1.3.1. тухайн орон нутгийн захиргаа болон Онцгой байдлын газар, хэлтсийн удирдлага нь анги, салбарыг эрэн хайх, аврах тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас, багаж, хэрэгслээр хангасан /1 дүгээр хавсралт/ байна;

6.1.3.2. анги, салбарын захирагч эрэн хайх, аврах тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас, багаж, хэрэгслийн баталгаажилтыг хариуцаж хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүйн зааварчилгааг улирал бүр аврах бүлэгт өгч, биелэлтэд хяналт тавина;

6.1.3.3. бүлгийн дарга эрэн хайх, аврах тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас, багаж, хэрэгслийн ашиглалтыг хариуцаж хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүйн зааварчилгааг сар бүр аврагч нарт өгч, биелэлтэд хяналт тавина;

6.1.3.4. аврагч хариуцсан эрэн хайх, аврах тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас, багаж, хэрэгслийн бэлэн байдлыг хариуцаж хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүйн зааварчилгааг авч биелэлтийг шадар даргад тайлагнах;

6.1.4. хүн нэг бүрийн хамгаалах тусгай хувцас, багаж хэрэгсэл ашиглалтын шаардлага хангахгүй тохиолдолд ашиглахыг хориглоно;

6.1.5. тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмж, хамгаалах хувцас, багаж хэрэгслийг техникийн тодорхойлолтын дагуу хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны зааврын дагуу ашиглана.

6.1.6. эрүүл мэндийн тухай хуулийн 44 дүгээр зүйлийн 44.1.4-т заасны дагуу /хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага уг нөлөөллөөс сэргийлэн хамгаалах арга хэмжээнд шаардагдах хөрөнгийг жил бүр төсөв, төлөвлөгөөндөө тусгаж, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний эрүүл ахуй, технологийн нөхцөл, бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаандаа зарцуулах/ төв, орон нутгийн онцгой байдлын анги, байгууллагын дарга нь эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагчийн дүгнэлтийг үндэслэн аврагч-усчин, шумбагчийг улирал бүр эрүүл мэндийн нарийн мэргэжлийн үзлэгт хамруулах бөгөөд шаардлагатай үед эмчлүүлэх;

6.1.7. эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагч нь гамшгийн голомтод аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажиллагааны дараа албан хаагчийг амрах, сувилах, эмчлүүлэхийг төв, орон нутгийн онцгой байдлын анги, байгууллагын даргад уламжлахын зэрэгцээ анги, салбарын байрлалд үүрэг гүйцэтгэсэн бүлгийн бүрэлдэхүүний бэлтгэл, нэмэлт, нөөц бүлгийн ажилласан нөхцөл байдлыг харгалзана.

6.2. Мэргэжлийн сургалт, дадлага

6.2.1. онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллагаас шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсэг томилогдож аврагч-усчин, шумбагч нарт мэргэжлийн зэрэг олгох, мэргэшүүлэх болон гадаад, дотоодын удирдах, гүйцэтгэх ангилалын сургалтыг зохион байгуулах;

6.2.2. онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллагын сургалтын төлөвлөгөөний дагуу Аврах тусгай анги болон аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга, захирагчийн тушаалаар уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааны дадлага, сургуулийг жилд 2 удаа зун, өвлийн нөхцөлд хээрийн

гаралтаар 10-аас доошгүй хоногоор шаардлагатай хүнс, шатахуун, бусад зүйлсээр хангаж зохион байгуулна;

6.2.3. анги, салбарын захирагч сар бүр анги, салбараар ажиллахад бэлтгэсэн байна;

6.2.4. аврах бүлгийн дарга өдөр бүр бүлгийг багаар ажиллахад бэлтгэсэн байна;

6.2.5. аврагч-усчин (шумбагч) нь гүний шумбалтын сургууль, дамжаа төгссөн гэрчилгээ, шумбагчийн хувийн дэвтэр, шумбагчийн эмнэлгийн үзлэгээр орсон (эерэг тэмдэглэлтэй) эрүүл мэндийн дэвтэртэй байна;

6.2.6. мэргэжлийн тусгай сургалтын хөтөлбөрийн дагуу усан сангийн сургалтад хамрагдана;

6.2.7. улиралд 2-оос доошгүй удаа барокамерт эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагчийн хяналтанд даралт тэнцвэржүүлэх бэлтгэл хийгдсэн байна;

Долоо. Томилолт, урамшуулал

7.1. уснаас эрэн хайх, аврах бүлгийн томилолт, урамшууллын зардлыг “Гамшгаас хамгаалах тухай” хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.3, Монгол Улсын Шадар сайд, Сангийн сайдын 2011 оны 47/186 дугаар тушаалаар баталсан “Аюулт үзэгдэл, техникийн холбогдолтой ослын үед аврах ажиллагаа явуулсан Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллагын албан хаагч болон иргэнд урамшуулал олгох журам”-ын 2.1, 2.2, 3.1-т заасны дагуу олгоно.

Найм. Хяналт, хариуцлага

8.1. Хүний амь нас, эрүүл мэнд хохирох, байгаль орчин, мал, амьтанд хор уршиг учирсан тохиолдолд холбогдох хуулийн дагуу буруутай иргэн, аж ахуйн нэгж эрэн хайх, аврах ажиллагааны зардлыг хариуцан тухайн орон нутгийн захиргаанд барагдуулна.

8.2. “Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион байгуулах журам”-ын хэрэгжилтэнд Аврах тусгай анги, аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар, хэлтсийн дарга, захирагч нар хяналт тавьж ажиллана.

8.3. Энэхүү журмыг зөрчсөн этгээдэд холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

-----oOo-----

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 1 дүгээр хавсралт

УСНААС ЭРЭН ХАЙХ, АВРАХ БҮЛГИЙН ХҮЧ ХЭРЭГСЛИЙН ЖАГСААЛТ

д/д	Хүч хэрэгслийн нэр	Тоо
Бүлгийн бие бүрэлдэхүүн		
1.	Бүлгийн дарга(аврах ажиллагааны удирдагч)	1
2.	Аврагч-усчин (шумбагч)	3-4
3.	Эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагч	1
4.	Аврагч-жолооч, холбоочин	1-2
Нийт		6-8
А. Бүлгийн иж бүрдэл		
1.	Аврах тоног төхөөрөмж, хамгаалах хэрэгслээр тоноглогдсон автомашин	2 нэгж
2.	Аврах завь 8-12 хүний хийлдэг (сэнс, тийрэлт хөдөлгүүр)	2 ш
3.	Аврах усан онгоц (катер)	1 ш
4.	Аврах хантааз	8 ш
5.	Аврах цагираг	2 ш
6.	Аврах олс харвагч төхөөрөмж (хавчаахай)	1 иж
7.	Алсын удирдлагатай шумбах төхөөрөмж	1 ш
8.	Аяны майхан	3 иж
9.	Аяны гал тогооны хэрэгсэл	1 иж
10.	Байршил тогтоогч (GPS)	1 ш
11.	Барокамер	1 ш
12.	Бортого цэнэглэгч төхөөрөмж	1 иж
13.	Бүлэг дэхь нэрвэгдэгсдийн эмийн сан	1 иж
14.	Завины хөөрөг	1 иж
15.	Завины сэлүүр	6 ш
16.	Зангуу	1 ш
17.	Зөөврийн гар чийдэн (ус нэвтрүүлдэггүй)	2 ш
18.	Мөс цоологч өрөм	1 ш
19.	Инженерийн том, жижиг хүрз	Тус бүр 6 ш (12 ш)
20.	Нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмж	1 ш
21.	2 нүдний шөнийн дуран (ус нэвтрүүлдэггүй)	1 ш
22.	2 нүдний ердийн дуран (ус нэвтрүүлдэггүй)	1 ш
23.	Сансрын холбооны утас (ус нэвтрүүлдэггүй)	1 иж
24.	Тэмтрүүл (3-4 метр урт)	1 ш

25.	Усчны дуулга	8 ш
26.	Усчны олс (100, 50, 30, 20 метр) - 200 метр	Тус бүр 4 ш (800 метр)
27.	Усчны гар чийдэн	8 ш
28.	Усчны чарга	1 ш
29.	Усчны мотоцикл	1 ш
30.	Усчны гүний гэрэл зургийн хэрэглэл	1 ш
31.	Усчны гүнд хайгуул хийх дуран	1 ш
32.	Ус сорогч, шахагч, дахин дамжуулагч (мотопомп)	1 иж
33.	Хүн нэг бүрийн тусгай хамгаалах хувцас хэрэгсэл (Мандлын болон гүний хувцас)	8 ш
34.	Хоолны халуун сав (10 литр)	1 иж
35.	Халаагч	1 иж
36.	Цахилгаан үүсгүүр (50 метрийн уртасгагч 2 ш, зөөврийн гэрэл 1ш)	1 ш
37.	Шумбалтын иж бүрдэл	4 иж
38.	Авиа мэдрэгч (эхолот), (усны гүнд дуу чимээний цуурай ашиглан объект илрүүлэгч)	1 ш
39.	Эвхдэг дамнуурга	1 ш
Б. Аврагч-усчны иж бүрдэл		
1.	Ажлын тусгай хувцас	1 ш
2.	Аврагчийн бээлий	2 ш
3.	Аврагчийн бүс	1 ш
4.	Аврагчийн шуудаг	1 ш
5.	Аврагчийн хантааз (тусгай хэрэгсэлтэй)	1 ш
6.	Аврагчийн үүргэвч: (усны гутал, борооны цув, аяны хөнжил, хоолны тогоо, дашмаг г.м)	1 ш
7.	Ариун цэврийн хэрэгсэл (оо, сойз, алчуур, саван, шумуулын тос г.м)	1 иж
8.	Амьсгал хамгаалах шүүгч баг	1 ш
9.	Арьс хамгаалах хувцас (Л-1)	1 ш
10.	Бүрх малгай (шумуулаас хамгаалах торон хаалттай)	1 ш
11.	Бэхэлгээний бага хэмжээний хамгаалалтын 3-5 метр олс 2 карбинтай	1 ш
12.	Гутал (хагас түрийт)	1 хос
13.	Гар радио станц	1 ш
14.	Гар чийдэн	1 ш
15.	Дуулга малгай, духны гэрэлтүүлэгтэй	1 ш
16.	Дулаан хувцас (өмд, хүрэм)	1 хос
17.	Дохио дамжуулах шүгэл	1 ш
18.	Жижиг байлдааны сүх (гэртэй)	1 ш
19.	Жижиг байлдааны хүрз (гэртэй)	1 ш

20.	Зуны богино өмд, цамц, улавч (ОБА, Аврагч гэсэн бичиглэлтэй)	1 хос
21.	Ноосон малгай	1 ш
22.	Нэрвэгдэгсдийн эмийн сан: ороох боох материал хөвөн, бинт, спирт, иод, түлэнхийн тос, халууны шил, чангалуур, өвчин намдаах эмнүүд нэг удаагийн резинэн бээлий, амны хаалт г.м	1 иж
23.	Өөрийн биед таарсан усчны нойтон, хуурай хувцас тус бүр	1 ш
24.	Өвдгөвч, тохойвч	1 ш
25.	Усчны цаг	1 ш
26.	Усчны хутга	1 ш
27.	Усчны нүдний шил	1 ш
28.	Хамгаалалтын нүдний шил (нурангийн)	1 ш
29.	Хутга болон олон ажиллагаатай хутга (гэртэй)	1 ш
В. Шаардлагатай тохиолдолд ажиллах тусгай техник, багаж хэрэгсэл		
1.	Даралтад болон гар ажиллагаатай багаж - Тасдагч - Тэлэгч - Хос ажиллагаатай хайч - Огтлогч - Хавтан бутлагч - Нимгэн тэлэгч - Өргөгч (50 тн)	1 иж
2.	Өндрийн ажиллагааны иж бүрдэл	1 иж
3.	Цахилгаан хөрөө	1 ш
Г.Өндрийн ажиллагаа иж бүрдэл		
1.	Аврах олс (10, 20, 50,100 м)-720 м	Тус бүр 4 ш (2880 метр)
2.	Аврах шуудаг	6 ш
3.	Буулгагч (8-н тоо)	6 ш
4.	Жумар (баруун, зүүн)	6 хос
5.	Зогсоогч	6 ш
6.	Карбин	32 ш
7.	Салаалагч (баавгайн савар)	6 ш
8.	Эвхдэг шат (5 метр)	1 ш
Д. Автомашины нэмэлт тоноглол		
1.	Автомашинд суурилагдсан ачаа	1 ш
2.	Автомашины хэт богино долгионы радио станц	1 ш
3.	Аврах шат (эвхдэг)	1 ш
4.	Амьсгалын төхөөрөмж (эмнэлгийн)	1 ш
5.	Аврах бүтээлэг (нэрвэгдэгсэдийн)	8 ш

6.	“Аюултай бүс” тэмдэглэгээ (500 метр)	1 ш
7.	Байршил тогтооч- (GPS-дэлгэцтэй)	1 ш
8.	Буцалтгүй нэрвэгдэгчийн (цогцос)-н уут	50 ш
9.	Гар радио станц (чихэвчтэй)	8 иж
10.	Гадна гэрэлтүүлэг (урд, хойд талд) дотроос удирдах	1 иж
11.	Гал унтраагуур	2 ш
12.	Дуут дохио (чанга яригчтай)	1 ш
13.	Татагч (лебёдка)	1 ш
14.	Татлага (15 мм-ийн 15 метр урт ган тросс)	1 ш
15.	Торхон дамнуурга	1 ш
16.	Жолоочийн багаж	1 иж
17.	Лоом	2 ш
18.	Эмнэлгийн тусламжийн гар цүнх (ороох боох материал г.м)	1 ш

**“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааны
журам”-ын 2 дугаар хавсралт**

БАТЛАВ:
ГАЗАР, ХЭЛТСТИЙН ДАРГА,

АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ ДААЛГАВАР №

.....оны.....сарын.....өдөр

1. Ослын хаяг:

20.... оны дугаар сарын -ний өдөрхот, аймгийн
.....сум, дүүрэг, хорооны нутаг дэвсгэрт
газарт гарсан.....
.....
.....
/үер усны, нуранги, хими, эрэл/ ослын голомтод үүрэг гүйцэтгэхээр томилов.

2. ТОМИЛОЛТООР АЖИЛЛАХ БҮРЭЛДЭХҮҮН:

Бүлгийн дарга (аврах ажиллагааны удирдагч)
Аврагч-жолооч, холбоочны нэр.....
Эмч-аврагч, зааварлагчийн нэр.....
Тусгай зориулалтын автомашины маяг, дугаар

Бүрэлдэхүүний нэрс:

1.	9.
2.	10.
3.	11.
4.	12.
5.	13.
6.	14.
7.	15.
8.	16.

3.Аврах ажиллагаанд оролцох аврагч нарт хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа танилцуулсан хүснэгт:

Д/д	Цол	Албан тушаал	Овог нэр	Танилцсан эсэх	Гарын үсэг
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					

ЗААВАРЧИЛГАА ӨГСӨН:

4. Аварсан хүн /буцалтгүй нэрвэгдэгч/ -ийн тоо бүртгэл:

№	Овог, нэр	Нас	Хүйс	Гэрийн хаяг	Шалтгаан	Тайлбар

5.Ослын голомтод ажилласан байдал:

Ослын голомт руу гарсан он сар өдөр цаг минут
Ослын голомт дээр очсон он сар өдөр цаг минут
Ослын голомтоос буцсан он сар өдөр цаг минут
Анги, салбарын байрлалд ирсэн он сар өдөр цаг минут
Ослын голомтод ажилласан хоног

Орон нутгаас ажилласан _____ хүн _____ техник _____ ердийн хөсөг _____ бусад

Ослын урьдчилсан дүгнэлт:

.....
.....
.....

аврах ажиллагааны удирдагчийн гарын үсэг.....
огноо.....

6. ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН ТАЛААРХ АЛБАН ТОДОРХОЙЛОЛТ

/нутгийн захиргаа, мэргэжлийн байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан/

.....
.....
.....
.....

Тамга байгууллага, албан тушаал
..... /

Утас:

огноо:

7. Ослын талаарх мэдээллийн дагуу байрлалаас
.....улсын дугаар автомашинтай

замаар ослын голомтод аврах бүлэг..... цаг.....минутад очсон.

/зам гарцын замналыг зурж хавсаргав/...../

8. Ослыг харсан иргэд болон гэрчийн мэдээллийн тухай:

Иргэн.....овогтой.....

Ажил мэргэжил.....

Хаяг.....

Холбогдох утасны дугаар/...../

Харсан,болсон үйл явдал.....

9. Ослын голомтод тандалтаар

..... томилон цагийн байдлын талаарх мэдээллийг цуглуулсан тухай:

Тандалтын үед ослын голомтод хийсэн мэргэжлийн тэмдэглэгээний тухай:

10. Аврах бүлгийг удирдаж буй даргын аврах ажиллагааны төлөвлөгөө:

11. Аврах ажиллагааны удирдагчийн төлөвлөгөө, тушаалаар:

зэрэг ажиллагааг аврагч нар аюулгүйн зааварчилгаа дүрэм, аврах тусгай тактикийн дагуу осол зөрчилгүй /зөрчилтэй/хоног,.....км.....ШТМ-иар аврах ажиллагааг гүйцэтгэв.

/гүйцэтгэлийг бүдүүвч зурж хавсаргав/...../

Аврах ажиллагааг гүйцэтгэж байх үеийн бодит байдлын гэрэл зургийг авч баримтжуулан хавсаргав/...../

12. Аварсан хүн /буцалтгүй нэрвэгдэгч/ нэрвэгдэгч хүний шинж байдал эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлсэн эсэх аврагчийн зүгээс ямар арга хэмжээ авсан талаар:

.....
.....
.....
.....
.....

13. Ажиллагааны явцад аврагчдын эрүүл мэндэд учирсан хохирол, багаж хэрэгслийн эвдрэл гэмтлийн тухай:

.....
.....

14. Аврагчдын санал хүсэлт:

.....
.....
.....

15. Хамгаалах багтай ажилласан байдал:

Ажилласан огноо	Ямар төрлийн багаж	Багажны дугаар	Ажилласан усны гүн, утаа, цацраг болон химийн хортой орчин	Ажилласан цаг, минут	Ажилласан албан хаагч

Жич: Эмч-аврагчийн үзлэгийн дүгнэлтийг хавсаргав. /Хавсралт /

16. Ажиллагааг гүйцэтгэхэд зарцуулсан зардал:

Д/д	Зардал	Авсан мөнгөн дүн	Зарцуулсан	Үлдэгдэл	Тайлбар
1.	Шатахуун				
2.	Томилолт				
3.	Холбоо				
4.	Сэлбэг				
5.	Хоол, хүнс				
6.	Бусад зардал				
7.	Нийт				

Жич: Зарлагын баримт хавсаргав. /Хавсралт /

17. Ажиллагааг биелүүлсэн албаны дүгнэлт:

Ажиллагааг хэрхэн биелүүлсэн томилолтын урамшууллыг хэд хоногоор олгох тухай анги, салбарын захирагч, нягтлан бодогчийн дүгнэлт

.....оны-р сарын.....-ны өдөр

.....оны-р сарын.....-ны өдөр

.....

.....

Анги, салбарын захирагч
 / /

Нягтлан бодогч
 / /

Тамга

Тамга

АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ ДААЛГАВАРТАЙ ТАНИЛЦСАН:

ГАЗАР, ХЭЛТСИЙН ДАРГА,

/

/

АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ ДААЛГАВАР ХӨТӨЛСӨН:

ГАЗАР, ХЭЛТСИЙН АВРАХ АНГИ, САЛБАРЫН
 БҮЛГИЙН ДАРГА, АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДАГЧ /

/

20 ____ оны ____ сар ____ өдөр
 ____ цаг ____ минут

17. тоот аврах ажиллагааны даалгаврын хавсралт:

Голомтод ажилласан /даргын ажлын/ зураг

<p>Нөхцөл байдал:</p>				<p>Ажиллагааны арга барил:</p>
<p>Бүлгийн бүтэц:</p>				<p>Ажиллагааны үр дүн:</p>
<p>Харилцан ажиллагаа:</p> <p>Мэргэжлийн анги, орон нутаг :</p>				
	<p>Удирдлагаас өгсөн үүрэг:</p>	<p>Холбоо техник хангалт:</p>	<p>Илтгэсэн: Эрэн хайх, аврах бүлгийн дарга</p> <p>Огноо:</p>	

(Тайлбар: А4 цаасаар хөндлөнгөөр)

АВРАГЧ-УСЧИН, ШУМБАГЧИЙН
АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЗААВАРЧИЛГАА

1. Аврагч-усчин, шумбагч үер, усны аюулын үед ашиглах завь, аврах цагираг, хантааз, аврах олс, тэмтрүүл, зангуу, усчны нүдний шил, усчны нойтон, хуурай өмсгөл, хөлийн нэмэлт сэлүүр, шумбалтын иж бүрдэл зэрэг баталгаажсан багажийг ашиглана.
2. Ажил үүргээ гүйцэтгэхийн өмнө аврагч-усчин, шумбагчид нь эмчийн үзлэгээр орж биеийн эрүүл мэндийн талаар дүгнэлт гаргуулсан /9 дүгээр хавсралт/ байна.
3. Аврах ажиллагааг зааварчилгаа /гарын үсэг зурж баталгаажуулаагүй/ аваагүй аврагч гүйцэтгэхгүй ба ажиллагаанд оролцуулахгүй болно.
4. Аврах ажиллагаа эхлэхийн өмнө тухайн гол мөрөн, нуур, цөөрмийн усны түвшин гүн, хэм, урсгалын хурд, усны таталт, эргүүлэг зэрэг орчмын байдал, цаг агаарын нөхцлийг сайтар судалж аль болох аюул багатай ажиллах боломжит хувилбарыг сонгож авна.
5. Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг 3-аас доошгүй аврагчтай багаар бүрдүүлж нэг нь усанд эрэл хийж байхад үлдсэн аврагчид түүний аюулгүй байдлыг бүрэн хангаж ажиллана.
6. Усчны нойтон хувцас, хамгаалах хэрэгсэлгүй аврах сэлэлт хийх тохиолдолд усны хэмээс шалтгаалж усанд байх хугацааг +5 хэмд 1-2 минут, +10 хэмд 2-4 минут, +15 хэмд 4-6 минут, +20 хэмд 6-12 минут, +25 хэмд 12-30 минутаар тогтооно.
7. Усчны нойтон хувцас, хамгаалах хэрэгсэлгүй уснаас аврах эрэл хийж байгаа аврагчид нэг ээлжинд 2-3 удаа 3-5 метрийн гүнд шумбах эсвэл 10-15 метрийн зайд усан доогуур сэлэлт хийсний дараа 20-30 минут амарч, дулаацаж болно.
8. Усчны нойтон хувцасыг усны хэм 0-ээс +22 градус байхад хэрэглэнэ.
9. Усчны нойтон болон хуурай өмсгөлтэй шумбах үед усны хэмээс шалтгаалан усанд байх хугацааг өөрөө тогтоож, даарч эхлэх шинж тэмдэг мэдрэгдвэл уснаас гарна.
10. Гурав ба түүнээс дээш метр гүн үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал булингартай гол, нуур, цөөрөм, тогтоол усанд аврагчид шумбалт хийхэд хүндрэлтэй нөхцөлд гүний шумбалтын иж бүрдэл хэрэглэнэ.
11. Шумбалтын иж бүрдэлтэй ажиллаж буй шумбагч нь тусгайлан бэлтгэгдсэн мэргэжлийн гүний шамбагч байх ба шумбалтын хэрэгслийг ашиглалтын өгөгдөхүүнийг судалж мэдсэн ашиглаж дадлагажсан мэргэжлийн аврагч-усчин, шумбагч байна.

12. Ажиллаж буй шумбагчийг хамгаалах бэлэн байдлыг хариуцсан тусглах, хамгаалагч аврагч нь түүнтэй ямарч нөхцөлд ойлголцох аврагч-усчны дохио санамж удирдамжийг ойлголцсон мэргэжлийн аврагч байна.

13. Гүнд ажиллах шумбагч нь тухайн шумбалт үйлдэгдэх орчинд шумбалтын өмнө гүн болон бусад мэдээлэлтэй танилцан тэр хэмжээний гүний хиртэй нарийн олсонд хөнгөрүүлэгч хөвөгчийг нарийн олсоор уян өөртөө саад болохгүйгээр дээшээ хөвүүлэн өөрийн хамгаалж буй аврагчаа хаана яваагаа мэдэгдсэн байдалтай ажиллана.

14. Шумбалтын хэрэгсэлтэй усан дор ажиллаж буй шумбагчийг бусад аврагч нар хамгаалалтад авч ажиллах нөхцөл бололцоог олгож, давхар хамгаалалтын нарийн олсоор бэхэлж тэр олсоор дугтрах, чангаах зэрэг дохиогоор усан дор ажиллаж буй аврагчтай харьцаж ойлголцоно.

15. Ажиллаж буй аврагчийг хамгаалж байгаа аврагч анхаарал болгоомжтой сонор сэрэмжтэй үүрэг даалгаврыг гүйцэтгэнэ.

16. Бортого бүрэн цэнэгтэй, шумбалтын иж бүрдэл хэвийн ажиллаж байгаа даралтыг зөв хуваарилж байгаа эсэхийг усанд орохын өмнө 1 дүгээр үзлэгийг туслах аврагч, 2 дугаар үзлэгийг хамгаалагч аврагч шалгана.

17. Аврагч-усчин, шумбагч нь нүүрний хэмжээнд усчны нүдний шилийг тохируулан авна.

18. Хөлний нэмэлт сэлүүр хэт бариу, томдсон байж болохгүй.

19. Шумбалтын хэрэгслийн хийн даралт унах, амьсгалын холбогч дутуу ажиллах, хийн тохиргоо алдагдах зэрэг гэмтэл гарвал уг шумбалтын хэрэгслийг ашиглахыг хориглоно.

20. Шумбалтын хэрэгсэлтэй усны гүнд ажиллаж байгаад ухаан балартах хөл гарын булчин зангирч татах шинж тэмдэг илэрвэл нэн даруй уснаас гарах буюу тусламж дуудах хэрэгтэй.

21. Эрэл хийж байгаа үед аврагчийн аль нэг багаж хэрэгсэл гэмтэх, биеийн байдалд ямар нэгэн өөрчлөлт орох үед аврах ажиллагааг даруй зогсоож яаралтай арга хэмжээ авна.

22. Бүлгийн даргын өгсөн үүрэг, тогтоосон замналаас гажих, завины даац хэтрүүлэх, тусгай зориулалтын өмсгөл, багаж хэрэгсэлгүйгээр усан орчинд ажиллахыг хориглоно.

23. Аврагч өөртөө болон бусдад эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх арга, дадлага эзэмшсэн байна.

24. Аврах ажиллагаанд цоорхой завь, богино олс, урагдаж гэмтсэн хөвөгч хантааз зэрэг шаардлага хангахгүй хэрэгсэл ашиглахыг хориглоно.

25. Гэмтэж, бэртэхээс бусад тохиолдолд ажлын байраа орхиж явахыг хориглоно.

26. Аянга цахилгаантай үед ургаа модны доор зогсох, хад чулуунд ойртохыг хориглоно.

27. Аврагч завинд үсэрч сууж болохгүй ба нэг нэгээрээ орж жигд тарж суух бөгөөд хөвж байгаа үед зогсож явахыг хориглоно.

28. Мөстэй ус буюу мөс цөмөрсөн үед урт модон шат, банз, шургааг зэрэг аль болох талбай ихтэй, даралт багатай зүйлийг ашиглан аврагч нь хэвтээгээр буюу мөлхөөгөөр дөхөн очиж хөвөгч цагираг, аврах олс, саваа модыг өгнө. Талбай

ихэсгэх зүйл олдохгүй тохиолдолд хэвтээгээр мөлхөн хөл, гараа аль болох алдлан тэнийлгэж дарах талбайг ихэсгэнэ.

29. Аврах ажиллагааны дараа өмсөх дулаан хувцас, дулаацах байр, халуун хоол, цай бэлтгэсэн байна.

30. Аврах ажиллагааны үед аль нэг багаж хэрэгсэл гэмтэх, биеийн байдалд ямар нэг өөрчлөлт орох үед аврах ажиллагааг даруй шаардлагатай арга хэмжээ авна.

31. Шумбалтын иж бүрдэлтэй шумбагч нь усан дор байх зөвшөөрөгдөх хугацааг тооцох аргачлалыг баримтална.

32. Шумбагч усан дор байж болох хугацааг дараах томъёогоор тодорхойлно.

$$T = \frac{V_p}{Q}, \quad (1)$$

V_p – хэвийн даралттай бортого дахь агаарын ажлын нөөц, л;

Q – усан дор шумбалтын иж бүрдэлтэй амьсгалах үед хэвийн даралттай агаарын минутад зарцуулагдах хэмжээ, л/мин.

Хэвийн даралттай V_p бортого дахь агаарын ажлын нөөцийг дараах томъёогоор тодорхойлно.

$$V_p = V_a - V_z, \quad (2)$$

V_a – хэвийн даралттай бортого дахь агаарын хэмжээ, л;

V_z – хамгийн бага даралтыг заахаар тохируулсны дараа бортогонд нөөцөнд үлдсэн агаарын хэмжээ, л.

Хэвийн даралттай V_a бортого дахь агаарын хэмжээг дараах томъёогоор тодорхойлно.

$$V_a = V P, \quad (3)$$

V – бортогны нийт багтаамж, л; P – бортого дахь агаарын даралт, МПа (кгс/см²).

Нөөц хэлбэрээр бортогонд үлдсэн V_z агаарын хэмжээг дараах томъёогоор тодорхойлно.

$$V_z = p V, \quad (4)$$

p – хамгийн бага даралтыг заагч ажилласан үеийн даралт МПа (кгс/см²).

Агаарын минутад зарцуулагдах хэмжээ Q дараах томъёогоор тодорхойлогдоно.

$$Q = q (0,1 N + 1), \quad (5)$$

q – уушгины агаар сэлгэлт, л/мин; N – шумбалтын гүн, м.

33. Мөсөн дээр ажиллах тээврийн хэрэгсэлийн хүндийн жингийн тооцоо

Хүснэгт 2

Ачааны жин, тн	Нуурны мөсний зузаан, см	Агаарын температур -1-20 °С хүртэлх үеийн цэнгэг усны мөсний зузаан, см	Мөсний ирмэг хүртэлх цаад захын зай, м
0,1	15	10	5
0,8	25	20	11
3,5	30	25	19
6,5	45	35	25
10,0	50	40	26
20,0	70	55	30
40,0	100	95	38

БОРТОГО /БАЛЛОН/ ЦЭНЭГЛЭГЧ ТӨХӨӨРӨМЖ /КОМПРЕССОР/ ТҮҮНИЙ
АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЗААВАРЧИЛГАА

1. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмжийг зохих ашиглалтын өгөгдөхүүнийг мэдлэгтэй, дадлагатай аврагчийг ажиллуулна.
2. Бортого цэнэглэхдээ даралтын дээд хэмжээнд хүргэхгүй, бага зэрэг дутуу цэнэглэх ба ашиглах хугацааг минутаар тогтоон усан дор ажилласан хугацааг тооцож, бортогыг 4-8 минут ажиллуулах хийн нөөцтэй байлгаж, дахин цэнэглэнэ.
3. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмжийг тосолгоонд зөвхөн зориулалтын тос хэрэглэнэ.
4. Хөдөлгүүрийг асаахын өмнө шалгалтын үзлэгийг сайтар хийж, асаахдаа холбогдох бариулаас бат бөх барьж зөв татаж асаах.
5. Цэнэглэх ажил эхлэхийн өмнө хийн хоолойнуудын холбоог нарийвчлан шалгаж, багажийг ажилд бэлэн болгосны дараа хийн хаалтыг нээнэ.
6. Бортоготой холбогдон цэнэглэж байгаа цэнэглэгчийг хараа хяналтгүй орхин явахыг хориглоно.
7. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмж ажиллаж байгаа үед ямар нэг эвдрэл гэмтэл тохиолдвол хийн хуваарилагчийг хааж даруй унтраана.
8. Ажиллагсад нь хамгаалах бээлий, нүдний шилтэй ажиллах, багажийг зөөвөрлөхдөө аюулгүй байдлыг ханган авч явах.
9. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмжийг битүү байранд ажиллуулахыг хориглоно.
10. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмжийг шүүр болон шахсан агаартай харьцдаг хийцүүдийг зориулалтын бус шатахуун тосолгооны материалаар (бензин, керосин) цэвэрлэхийг хориглоно.
11. Ажиллаж байгаа цэнэглэгчийн ойролцоо гал гаргах, тамхи татах, шатахуун хадгалахыг хориглоно.
12. Цэнэглэж дууссаны дараа бортого цэнэглэгчийн илүүдэл хийг гаргах.
13. Цэнэглэж дууссаны дараа зөв дараалалтай салгаж хураах.
14. Бортого цэнэглэгч төхөөрөмжийг ашиглалтын бүртгэлийг хөтлөх, ажиллуулах албан хаагчийг томилох.

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 5 дугаар хавсралт

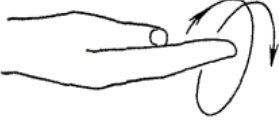

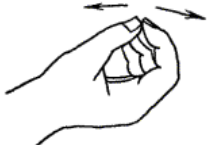

ШУМБАЛТЫН ДОХИО

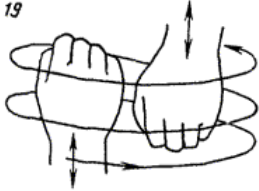
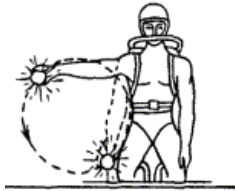
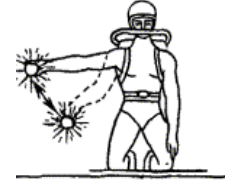
Хүснэгт. 1.

А. Шумбагчийн дохио

Дохионы дугаар	Шумбагчийн дохио	Хийх үйлдэл	Тайлбар
1.		Долоовор болон эрхийн хуруугаа нийлүүлж, дугуй дүрс үүсгэнэ. Бусад хурууг нийлүүлэн дээш өргөсөн байна.	Бүх юм хэвийн байна. Буулт хийлгэсэн эсвэл шумбагчийн хажууд байгаа удирдагчийн зөвлөсөн үйлдлийг би гүйцэтгэнэ (гүйцэтгэж байна).
2.		Долоовор болон эрхий хуруу бие биедээ 90 хэмийн өнцөг үүсгэн байрлана. Бусад хурууг нугалсан байна. Ийм байдалтай гараар баруун-зүүн тийш хөдөлгөнө.	Ямар нэг юм хэвийн бус байна. Би чадахгүй байна... (жишээ нь, амьсгалж чадахгүй, харахгүй байна г.м).
3.		Дэлгэсэн алгатай гараа бие дагуу дээш өргөж, доош буулгана. Хөдөлгөөнийг давтана.	Осол. Их муу байна (усны гадаргуу руу өгөх дохио).
4.		Гараа тохойгоор нь нугалж, хуруунуудаа атгаад нүдний түвшинд дээш өргөнө.	Нээж байна. (агаар амьсгалахад шилжиж байна).
5.		Хуруунуудаа атгасан байна. Атгасан гараа шууны хамт нөөцлүүрийн төхөөрөг бүхий хэрэгслийг үүргэвч дагуу дээш-доош хөдөлгөнө.	Нээж чадахгүй байна. нээхэд туслаач.
6.		Эрхий хуруугаа доош харуулж, бусад хуруугаа нугалж атгасан байна.	Живж байна. Би живж байна. (ачаа руу заах ба энэ нь хөвөх боломжгүйг илтгэнэ).

7.		Эрхий хуруугаа дээш харуулж, бусад хуруугаа атгасан байна.	Хөв. Би хөвж байна (ачаа руугаа заах ба энэ нь хөвөх боломжтойг илтгэнэ).
8.		Баруун алгаа дэлгэж эрхий хуруугаа гозойлгосон байдалтайгаар хүзүү рүүгээ хурдан хэд хэдэн удаа шахаж үзүүлнэ.	Аюул! Яаралтай тусламж хэрэгтэй байна!
9а.		Өөр рүүгээ заах ба энэ нь “дараах дохио надад хамаатай” болохыг илтгэнэ.	Би. Надад. Миний
9б.		Шумбагч, биеийн хэсэг, эргэн тойронд орших цэг эсвэл дараагийн дохионд хамаарах эд зүйлийг заана.	Чи. Тэр. Чамд. Түүний. Энэ, тэр зүйл.
9.		Шумбагчид эсвэл дараагийн дохионд хамаарах эд зүйлсийг заана. -Долоовор хурууг тодорхой чиглэл рүү зааж, бусад хурууг нугалсан байна.	Тэд. Тэдэнд. Эдгээр зүйлс.
10.		-Хоёр гарын долоовор хурууг тэнийлгэсэн, бусад хурууг атгасан байна. Хоёр гараа хэд хэдэн удаа хоёр тийш салгаж, нийлүүлнэ.	Энд цуглах. Нэг дор цуглах хэрэгтэй.
11.		-Хуруунуудаа нийлүүлж дэлгэсэн байдалтай гараа бие дагуу дээш өргөнө.	Анхаар! Зогс! Энэ дохиог дараагийн дохио дагалдана. Хэрвээ шумбагчид усан дор ямар нэг юм хийж байсан бол өгсөн дохио ажиллагааг зогсоохыг шаардана. Харин шумбагчдаас ямар нэг юм шаардаж байгаа бол энэ дохио тэдэнд татгалзсан хариу өгч буйг илтгэнэ.

12.		-Дэлгэсэн алгатай гараа чигээр нь сунгаж, дараа нь тохойгоор нугалж, дахин хэрэгтэй чиглэл рүү тэнийлгэнэ.	Чиглэл заасан дохио.
13.		-Баруун гарын алга дэлгэсэн, шумбагч руу заасан гараа тохойгоор нугалж, цээжний өмнө босоо байдлаар дүүжин цагийн хөдөлгөөн хийнэ.	Татгалзаж буйг илтгэсэн дохио. Үгүй! Буруу! (хэрвээ үүний өмнө хуруу хөл рүү заасан бол хөл буруу ажиллаж байна, хэрвээ усан доорх ажил руу заасан бол ажил буруу явж буйг илтгэнэ).
14.		-Тэгш хэмд сунгасан, алга доош харсан гараа цээжний өмнө авч, гарын үзүүрийг дээш-доош удаан хөдөлгөнө.	Удааширч буйг илтгэсэн дохио. Удаан хий. Тайван (жишээ нь, хөлөөрөө удаан ажилла, тайван амьсгал г.м).
15.		-Тэгш хэмд сунгасан, алга дээш харсан гараа цээжний өмнө авч, гарын үзүүрээр хурдан тойрог хөдөлгөөн хийнэ.	Хурдасч буйг илтгэсэн дохио. Түргэн. Яаралтай.
16.		-Алгаа шумбагч руу харуулж, эрхий хуруугаа дэлгэсэн байна. Бусад хуруугаа нугалж, тэнийлгэнэ.	Даралтаа тэгшлэх, нөхөхийг сануулах г.м дохио.
17.		-Алгаа дээш харуулж, хэвтээ байдалд байлгана. Хуруунуудаа чимхэж, тэнийлгэх хөдөлгөөн хийнэ.	Мэдэхгүй болон ойлгохгүй байгааг харуулсан дохио. Ойлгохгүй байна. Чи юу хүсч буйгаа давт. Юу болж байна? (хэрвээ үүний өмнө цээж рүүгээ заавал “амьсгал хэр байна?”, зүрх рүү заасан бол “зүрхний хэмнэл хэр байна?” гэсэн үг).
18.		-Дээш өргөсөн гарын долоовор болон дунд хурууг нийлүүлэн тэнийлгэж, бусад хурууг атгаад бугуйгаараа босоо тэнхлэгийг тойруулан эргэлдүүлэх хөдөлгөөн хийнэ.	Толгой эргэж байна.

19.		-Цээжний өмнө атгасан хоёр гараа бугуйгаар нь хэвтээ тэнхлэгийн дагуу эргүүлж, дараа нь хоёр тийш татна.	Холбо. Уя. Чангал.
20.		-Асаалттай гэрэл барьж, сунгасан гараар босоо тэнхлэгийн дагуу тойрог хөдөлгөөн хийнэ.	Бүх зүйл хэвийн. Бүгд сайн.
21.		-Асаалттай гэрэл барьж, сунгасан гараа босоо тэнхлэгийн дараа дээш, доош хөдөлгөнө.	Ямар нэг юм хэвийн бус байна.
<p>1-8 дугаар дохио заавал, бусад дохиог зөвлөмжийн дагуу өгдөг. 1-19 дүгээр дохиог шөнө шумбагч гүний усны дэнлүүгээр гэрэлтүүлж байгаад гараар өгнө. 20 болон 21 дүгээр дохиог шөнө шумбагч гүний усны дэнлүү ашиглан өгнө.</p>			

Б. Шумбах үеийн дохио

д/д	Дохио	Скафандартай үеийн	Шумбалтын иж бүрдэлтэй үеийн
1.	1 удаа угзрах	агаар байнга сэлгэдэг	амьсгал гадагшилдаг бүдүүвчтэй
2.		Шумбагчид өгөх дохио	Шумбагчаас өгөх дохио
3.		Бие чинь ямар байна? Давт!	Би гадаргуу дээр байна. Бие сайн.
4.	2 удаа угзрах	Дохионы төгсгөлийг өөр рүүгээ тат	Унжсан олсыг тат!. Давт!
5.		Дуулган доторхоо агааржуул!	Илүү агаар.
6.	3 удаа угзрах	Агаарын нөөцөө шалга!	Агаарын нөөцөө шалгасан
7.		Дээш гар. Өргөж эхэлье!	Дээш гарга. Дээш гарлаа
8.	(дохио давтвал шумбагч дээш нэн даруй гаргахыг үүрэг болгож байна)		
9.	4 удаа угзрах	Агаар бага өгнө.	Агаар бага.
10.	Дараалан татах	-	Түгшүүр. Миний дотор муухайрлаа.
11.	4-өөс олон удаа	-	Дээш гарга.
12.	1 удаа сэгсрэх	Зогс! Цааш бүү яв.	Зогс! Буулгахаа (гаргахаа) боль!
13.	2 удаа Сэгсрэх	Буулгахаа (хөдөлгөөнөө) үргэлжлүүл. Шулуун яв!	Буулгахаа үргэлжлүүл. Хоолой, гуурс-дохиогоо буулга !
14.	3 удаа сэгсрэх	Байрандаа зогс! Хоёр дахь шумбагчийг буулгаж байна	Төөрлөө, өөр шумбагчийн тусламжгүйгээр гарч чадахгүй боллоо !
15.	1 удаа угзрах	Баруун тийш яв !	Сэгсрэх.
16.	2 удаа угзрах	Зүүн тийш яв !	Сэгсрэх.
17.	1 удаа угзрах болон татах	Багажаа өг !	
18.	2 удаа угзрах болон татах	Дуусгахад бэлтгэ !	
19.	Угзрах, татах угзрах	Нөөц дохио	

Тайлбар:

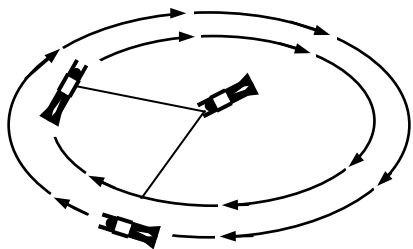
Ослын үед дохио дамжуулах боломжгүй тохиололд шумбагчид дохионы төгсгөлөөр /кабель-дохиогоор/ болон ярих холбооны хэрэгсэлгүй бол гүний усны дуут дохиог ашиглах ёстой. Дуут дохиог дараах хүснэгтэд заасны дагуу шумбагчид өгөхдөө тусдаа цохилтыг “үгзрах”, харин давхар цохилтыг “сэгсрэх” байдлаар өгнө. Дуут дохиог усны гүн рүү авч орсон төмрийг /шумбалтын төмөр шат, жижиг бортгог г.м/ төмрөөр цохих байдлаар өгнө.

Хүснэгт.3.

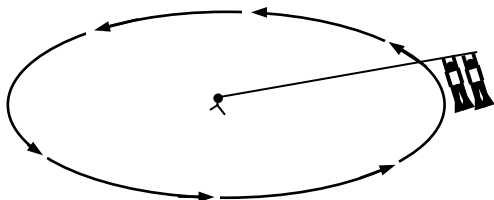
В. Барокамерын дохио

	Дохио	Камер руу	Камераас
18	1 цохилт	Бие сайн уу?	Бие сайн байна.
19	2 тусдаа цохилт	Даралтыг ихэсгэж байна	Даралтыг ихэсгэ !
20	2 тусдаа цохилт	Даралтыг буулгаж байна	Даралтыг буулга !
21	1 дан, 1 давхар цохилт	хүчилтөрөгчийн төхөөрөмж холбох	Хүчилтөрөгчийн төхөөрөмж холбосон
22	2 давхар цохилт	Нэг удаагийн угаалга хийх	Нэг удаагийн угаалга хийсэн
23	Үргэлжилсэн цохилтууд	-	Даралтыг өөрчлөхөө болих /зогс/
24	1 дан, 1 гурвалсан цохилт	Усны боолт нээж байна	Усны боолтоо нээ !

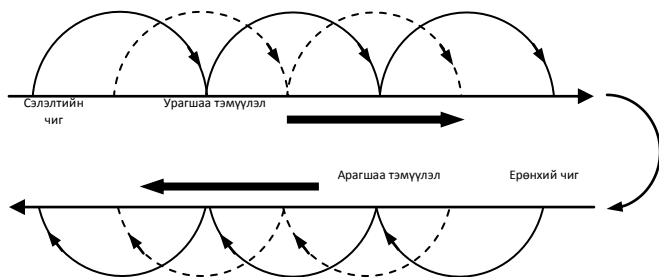
Жич: Болзолт дохионы хүснэгтийг барокамерын дотор болон гадрын дээд талд байрлуулсан байх ёстой.

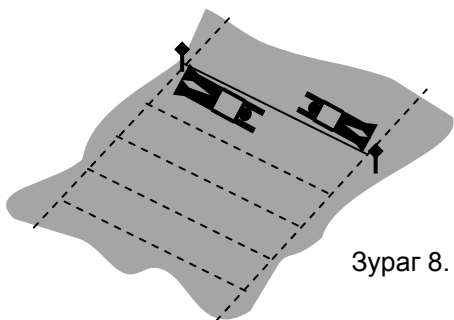
Зураг 5. Дугуй хэлбэрийг тэгш ёроолтой усанд, жижиг зүйлсийг эрж олоход ашиглана.

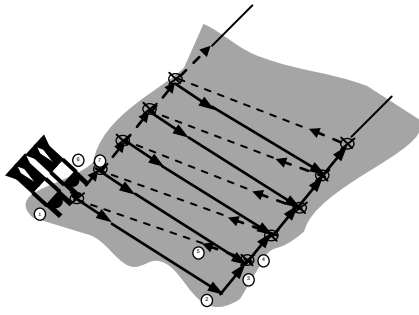
Зураг 6. Уяа олсныхоо нэг үзүүрийг дугуйн төвд тогтоосон гадсанд бэхэлж, хоёр шумбагч зэрэг хайна.

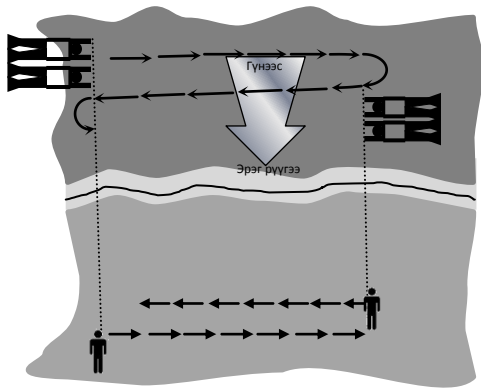
Зураг 7. Хагас дугуй үүсгэн хайх арга хэлбэр нь дугуй хайлтыг үргэжлүүлэн уртасгасан хэлбэр юм. Шумбагчид төвийн ба эрэн хайгч шумбагчийн үүргийг ээлжлэн гүйцэтгэнэ. Шумбагчид нэг талыг нь хайж дуусгаад шаардлагатай бол нөгөө талдаа шилжин хайна.

Зураг 8. Хөндлөн татсан олс дагаж хайх арга -1. Хөндлөн татсан олсны хоёр талаар нэг, нэг шумбагч олсны хоёр үзүүр хүртэл хайж дуусгаад, олсоо шилжүүлэн бэхэлж хайлтыг үргэжлүүлэх ба эрсэн зүйлээ олох хүртэл үргэжлүүлнэ.

Зураг 9. Хөндлөн татсан олс дагаж хайх арга -2. Хөндлөн татсан олс дагаж хайх энэ аргаар хайхдаа хоёр шумбагч хамтдаа явна.

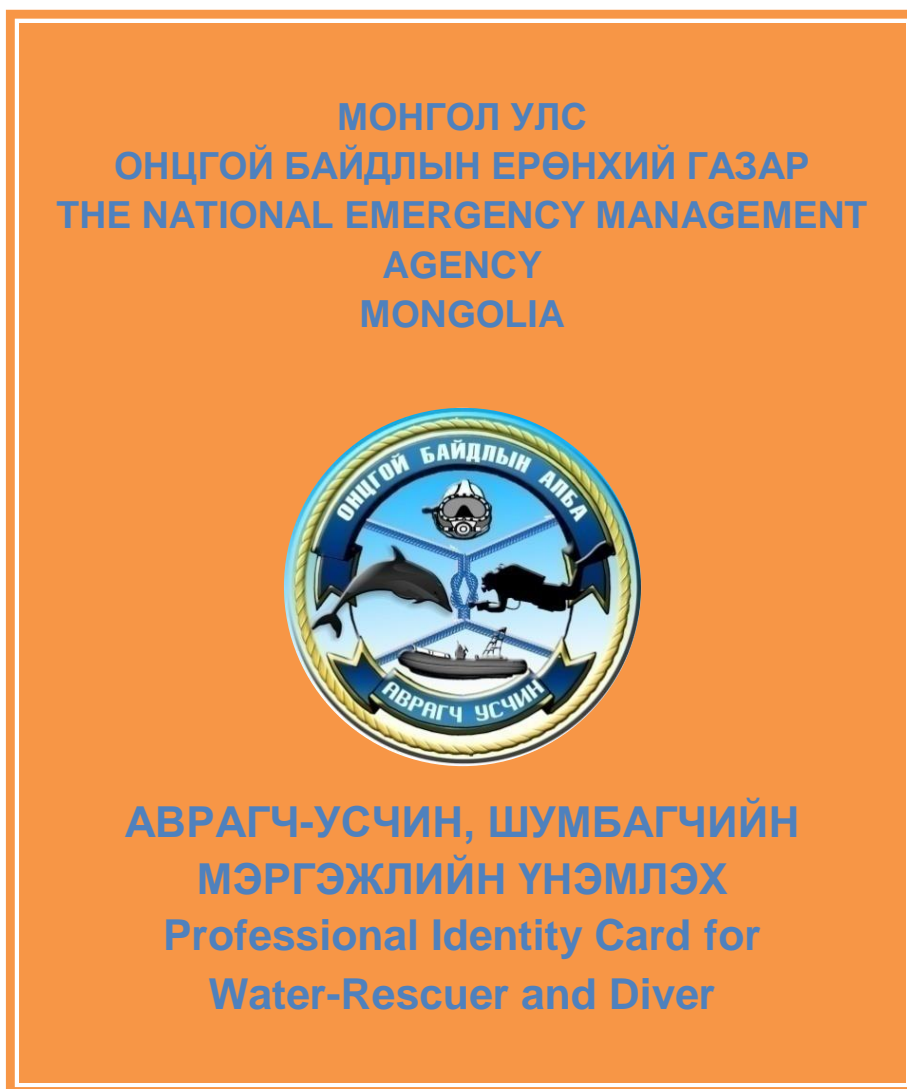

Зураг 10. Эрэг дээрээс хөтлөн, чиглүүлж эрэн хайх ажиллагаа явуулахад шумбагчид усны гүнзгийгээс гүехэн рүү шилжин хайх ба чиглүүлэгч эргээ дагаж явна.

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 7 дугаар хавсралт

МЭРГЭЖЛИЙН ҮНЭМЛЭХНИЙ ЗАГВАР

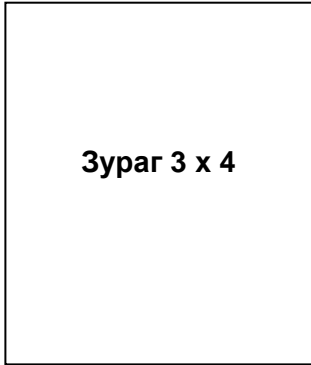
А. Аврагч-усчин, шумбагчийн мэргэжлийн үнэмлэхний загвар

А.1. Гадна хавтас

Үнэмлэх эзэмшигчийн гарын үсэг

.....

Тамга

№ _____

Овог _____

Нэр _____

Олгосон өдөр: 20 ... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

А.2. Дотор эхний нүүр

Сургууль, дамжааны нэр:
Ямар мэргэжил, мэргэшсэн:
Суралцсан хугацаа:
Усны гүнд шумбасан гүн:
Эрүүл мэндийн дүгнэлт:

Хичээлийн нэр дүн:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ерөнхий дүн

Шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн
шийдвэрээр үнэмлэх олгохыг зөвшөөрөв.

Дарга

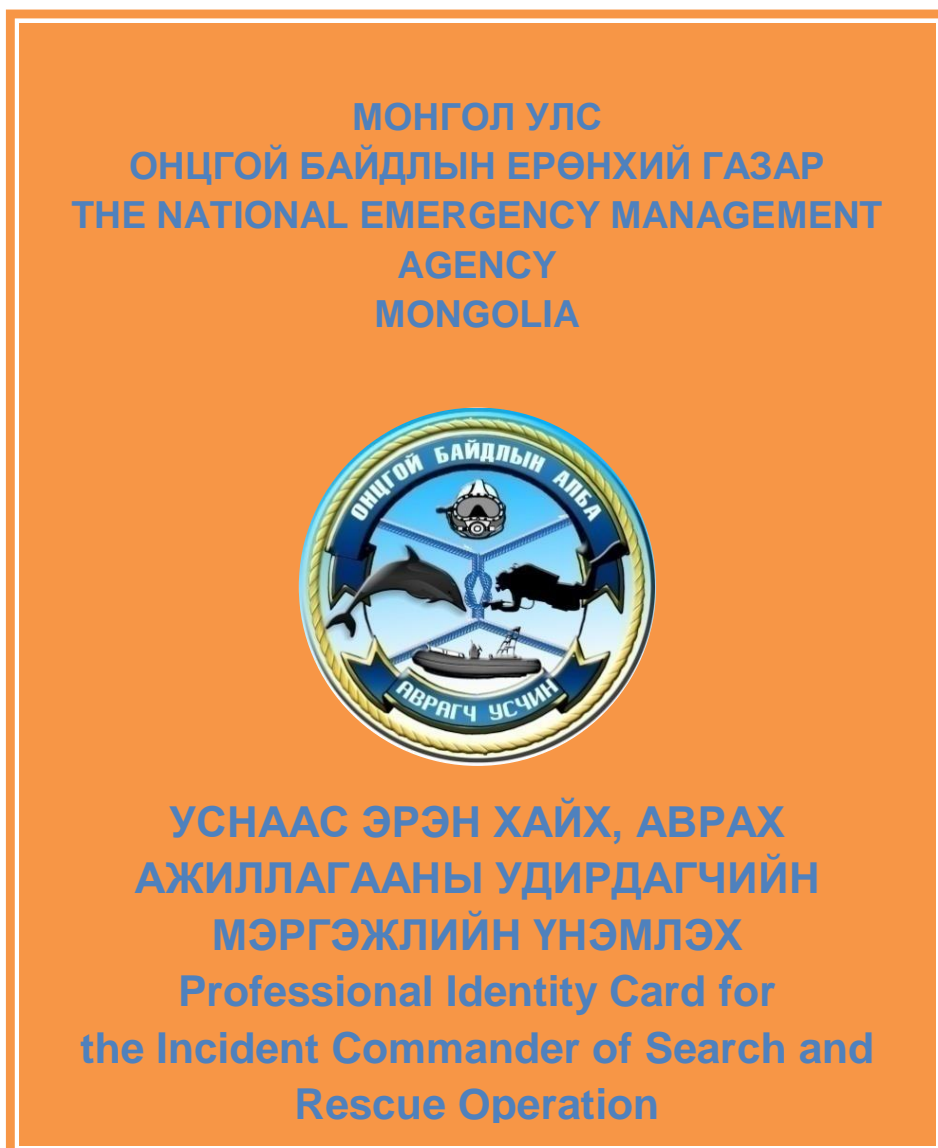
Тамга гарын үсэг
огноо

Шийдвэрийг үндэслэн үнэмлэх олгосон:
Олгосон:

Тамга гарын үсэг
огноо

А.3. Дотор хоёрдох нүүр

Б. Аврах ажиллагааны удирдагчийн мэргэжлийн үнэмлэхний загвар

Б.1. Гадна хавтас

Үнэмлэх эзэмшигчийн гарын үсэг

Зураг 3 x 4

Тамга

№ _____

Овог _____

Нэр _____

Олгосон өдөр: 20 ... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

Б.2. Дотор эхний нүүр

Сургууль, дамжааны нэр:
Ямар мэргэжил, мэргэшсэн:
Суралцсан хугацаа:
Усны гүнд шумбасан гүн:
Эрүүл мэндийн дүгнэлт:

Хичээлийн нэр дүн:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ерөнхий дүн

Шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрээр
үнэмлэх олгохыг зөвшөөрөв.

Дарга

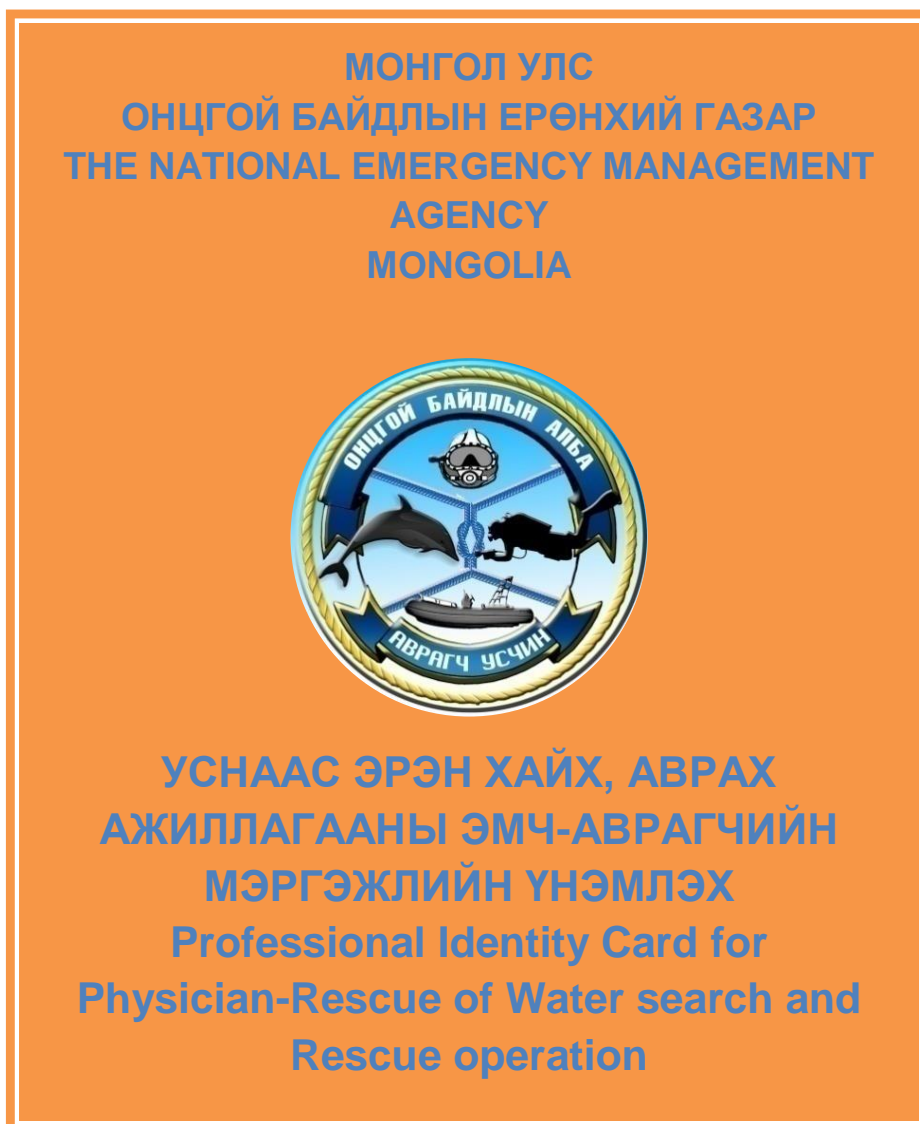
Тамга гарын үсэг
огноо

Шийдвэрийг үндэслэн үнэмлэх олгосон:
Олгосон:

Тамга гарын үсэг
огноо

Б.3. Дотор хоёрдох нүүр

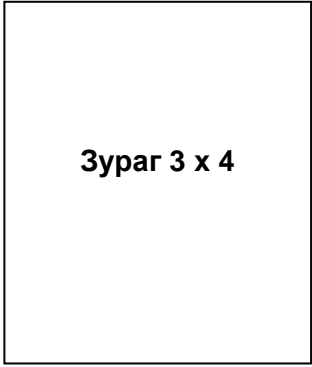
В. Эмч-аврагчийн мэргэжлийн үнэмлэхний загвар

В.1. Гадна хавтас

Үнэмлэх эзэмшигчийн гарын үсэг

.....

Зураг 3 x 4

Тамга

№ _____

Овог _____

Нэр _____

Олгосон өдөр: 20 ... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

В.2. Дотор эхний нүүр

Сургууль, дамжааны нэр:
Ямар мэргэжил, мэргэшсэн:
Суралцсан хугацаа:
Усны гүнд шумбасан гүн:
Эрүүл мэндийн дүгнэлт:

Хичээлийн нэр дүн:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ерөнхий дүн

Шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрээр
үнэмлэх олгохыг зөвшөөрөв.

Дарга

Тамга гарын үсэг
огноо

Шийдвэрийг үндэслэн үнэмлэх олгосон:
Олгосон:

Тамга гарын үсэг
огноо

В.3. Дотор хоёрдох нүүр

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 8 дугаар хавсралт

ШУМБАЛТЫН БҮРТГЭЛ

№	Шумбагчийн овог, нэр	Барокамер		Усны гүнд ажилласан			Гарын үсэг	
		хугацаа (минут)	гүн (метр)	хугацаа (минут)	гүн (метр)	огноо	аврагч	бүлгийн дарга

ТАНИЛЦСАН:

ГАЗАР, ХЭЛТСИЙН ДАРГА, АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ ЕРӨНХИЙ УДИРДАГЧ

.....

ХЯНАСАН:

АНГИ, САЛБАРЫН ДАРГА, АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ АХЛАХ УДИРДАГЧ

.....

БҮРТГЭСЭН:

БҮЛГИЙН ДАРГА, АВРАХ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДАГЧ

.....

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 9 дүгээр хавсралт

ШУМБАЛТЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗЛЭГИЙН ХУУДАС

.....он..... сар өдөр

Аврах ажиллагааны даалгаварын дугаар: /

..... хот, аймгийн сум, дүүрэг баг, хорооны
..... нутаг дэвсгэрт

ослын дуудлагаар усны гүнд шумбагчаар ажилласан:

..... аврагчийн биеийн байдал.

Овог:		Нэр:		
Нас:		Хүйс:		
Анги, салбар, албан тушаал.....				
№	Эрүүл мэндийн асуудал	Шумбалтын		Тайлбар
		өмнө	дараа	
1.	Биеийн байдал			
2.	Ухаан			
3.	Хөдөлгөөн			
4.	Хараа			
5.	Сонсгол			
6.	Арьс салстын өнгө			
7.	Амьсгал /тоо/			
8.	Судас цохилт /тоо/			
9.	Артерийн даралт, мм.м.у.б			
10.				

Дүгнэлт: Шумбалт гүйцэтгэхийг зөвшөөрсөн эсэх /тийм, үгүй / зурах

..... /бичгээр бичнэ/

Бүлгийн эмч-аврагч, эмнэлгийн зааварлагч/гарын үсэг, тэмдэг/

.....он..... сар өдөр

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 10 дугаар хавсралт

ШУМБАГЧИЙН ХУВИЙН ДЭВТЭР

Онцгой байдлын ерөнхий газар

УСНЫ ГҮНИЙ ШУМБАГЧИЙН ХУВИЙН ДЭВТЭР

Зураг 3 x 4

№ _____

Овог _____

Нэр _____

Олгосон өдөр: 20 ... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

Тодотгол. Дэвтэр 160×120 мм хэмжээтэй байх ёстой (хавтас нь хатуу).

1. Овог _____
2. Нэр _____
3. Төрсөн он _____ сар _____ өдөр _____
4. Боловсрол _____

(дээд, тусгай дунд, бүрэн дунд)

5. Усны гүний шумбагчийн мэргэшил эзэмшихээс өмнөх мэргэжил _____
6. Усны гүний шумбалтын сургууль (дамжаа)-ийн нэр болон төгссөн огноо _____

7. Шумбалтын тогтоогдсон анхдагч гүн, м _____

тэмдэг _____ Захирал _____
(сургууль, дамжааны нэр)

(гарын үсэг)

Тусгай сургалтын явц

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрөөс 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийг хүртэл суралцаж дараахи дүнтэй төгссөн:

- а) _____ « ____ » _____
- б) _____ « ____ » _____
- в) _____ « ____ » _____
- г) _____ « ____ » _____
- д) _____ « ____ » _____
- е) _____ « ____ » _____
- ж) _____ « ____ » _____

Дадлагын шумбалтын даалгавар биелүүлсэн _____ цаг _____ м гүнд
Усны гүний шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу

(ажлын хэсгийн нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____

даргын тушаалын дагуу

(сургууль, дамжааны нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____

дараах мэргэшлийг олгов _____

Захирал _____

(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 4 удаа давтагдах ёстой.

Нэмэлт мэргэжлээр сургалтад хамрагдсан байдал

1. 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрөөс 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийг хүртэл

_____ (байгууллагын нэр)

Дэлбэрэлтийн ажиллагааны дамжааг дүнтэй төгссөн:

- а) _____ « _____ »
- б) _____ « _____ »
- в) _____ « _____ »
- г) _____ « _____ »
- д) _____ « _____ »
- е) _____ « _____ »

Дадлагын шумбалтын даалгаврыг _____ цаг усан доор _____ м гүнд байж биелүүлсэн. Усны гүний шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу

_____ (ажлын хэсгийн нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоот

захиралын тушаалаар _____

(сургууль, дамжааны нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоотоор

тус мэргэшлийг олгосон _____

Захирал _____

(гарын үсэг)

2. 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрөөс 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийг хүртэл

_____ дэргэд

_____ (байгууллагын нэр)

усан доор гагнуур болон зүсэлт дамжааг дүнтэй төгссөн:

- а) _____ « _____ »
- б) _____ « _____ »
- в) _____ « _____ »
- г) _____ « _____ »
- д) _____ « _____ »
- е) _____ « _____ »

Дадлагын шумбалтын даалгаврыг _____ цаг усан доор _____ м гүнд байж биелүүлсэн.

Усны гүний шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу

_____ (ажлын хэсгийн нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоот

захирлын тушаалаар _____

(сургууль, дамжааны нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоотоор
тус мэргэшлийг олгосон _____

(гарын үсэг)

3. 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрөөс 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийг
хүртэл

_____ дэргэд

(байгууллагын нэр)

..... дамжааг дүнтэй төгссөн:

а) _____ « _____

б) _____ « _____

в) _____ « _____

г) _____ « _____ »

д) _____ « _____

Дадлагын шумбалтын даалгаврыг _____ цаг усан доор _____ м гүнд байж
биелүүлсэн.

Усны гүний шумбалтын мэргэжлийн үнэлгээний ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу

_____ (ажлын хэсгийн нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоот
захирлын тушаалаар _____

(сургууль, дамжааны нэр)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн № _____ тоотоор
тус мэргэшлийг олгосон _____

(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 2 удаа давтагдах ёстой.

Тогтоогдсон шумбалтын гүн

Жил	Гүн нь метрээр (бичмэлээр)	Мэргэшлийн ажлын хэсгийн даргын гарын үсэг
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		
20__ он		

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 3 удаа давтагдах ёстой.

Уснаас эрэн хайх, аврах бүлэг

№	Байгууллагын нэр, албан тушаал	Огноо	
		орсон	Халагдсан эсвэл шилжсэн

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 3 удаа давтагдах ёстой.

Шумбагчийн хувийн дэвтрийг олгох үед усныгүнд ажилласаныг тооцсон баримт

Он	Усны гүнд ажилласан хугацаа, цаг	Баримтын дугаар, огноо

20_____ он хүртэл усны гүнд нийт _____ байсан цаг

(бичмэлээр)

Ахлагч (удирдагч) _____

(байгууллагын нэр)

(гарын үсэг)

Ерөнхий (ахлах) нягтлан бодогч _____

(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 3 удаа давтагдах ёстой.

Усны гүнд ажилласан бүртгэл 20__ он.

Сар	Гүнд байсан цаг хугацаа, м									Усны гүний шумбалтын мэргэжилтэний гарын үсэг (усан шумбалтыг хариуцсан хүний)
	10 хүртэл	11 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	100 хүртэл	100 дээш	Нийт	
1-р сар										
2-р сар										
3-р сар										
4-р сар										
5-р сар										
6-р сар										
7-р сар										
8-р сар										
9-р сар										
10-р сар										
11-р сар										
12-р сар										

20__ онд нийт _____ цаг байсан
(бичмэлээр)

Ахлагч (удирдагч) _____
(байгууллагын нэр)

_____ (гарын үсэг)

Ерөнхий (ахлах) ня-бо _____
(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 15 удаа давтагдах ёстой.

Ажиллагааны бүртгэл 20___ он.

1. Шумбалтын ажиллагааны төрөл:

- а) ослын аврах _____ цаг
- б) усан онгоц өргөх _____ цаг
- в) усан доорх техникийн _____ цаг
- г) усан онгоцны _____ цаг
- д) аврах _____ цаг
- е) төмрийг зүсэх, гагнуур _____ цаг
- ж) дэлбэрэлт _____ цаг

2. Хэрэглэгдэж буй шумбалтын хэрэгсэл:

- а) агааржуулалттай _____ цаг
- б) хаалттай амьсгалын схемтэй _____ цаг
- в) нээлттэй амьсгалын схемтэй _____ цаг
- г) _____

3. Тусгай тэмдэглэл:

Шумбалтын мэргэжилтэн _____
(шумбалт хариуцсан хүн) _____
(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 15 удаа давтагдах ёстой.

Мэргэжил болон аюулгүй байдлын шаардлагын мэдлэгийн жил бүрийн шалгалт

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдрийн ШМУАХ-ийн №_____ шийдвэрийг үндэслэн усны гүний шумбалтын техник болон усны гүний шумбалтын аюулгүй ажиллагааны даалгаврыг хангасан тул усны гүнд ажиллагаа явуулахыг зөвшөөрөв.

_____ (байгууллага, албан тушаалтны нэр)

_____ (гарын үсэг)

Усны гүний шумбалтын мэргэжилтэн _____
(байгууллага, албан тушаалтны нэр)

_____ (гарын үсэг)

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 15 удаа давтагдах ёстой.

Усны гүнд үүрэг гүйцэтгэсний нэг удаагийн урамшуулал

20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр хүртэл усны гүндцагминут ажилласан тул

(усны гүнд ажилласан нийт хугацаа, цаг, бичмэлээр)

нэг удаагийн урамшуулал нийт _____ төгрөг
олгов.

(мөнгөн дүн бичмэлээр)

Үндэслэл: тушаал _____

(тушаалын огноо)

Байгууллагын дарга _____

(байгууллагын нэр, гарын үсэг)

Ерөнхий (ахлах) ня-бо _____

(гарын үсэг)

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 15 удаа давтагдах ёстой.

Тусгай тэмдэглэл

Тодотгол: Эх бичиг дэвтэрт 3 удаа давтагдах ёстой

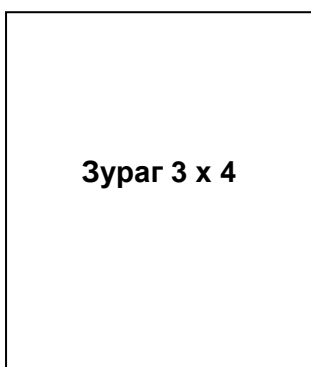
“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 11 дүгээр хавсралт

ШУМБАГЧИЙН ХУВИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДЭВТЭР

Онцгой байдлын ерөнхий газар

УСНЫ ГҮНИЙ ШУМБАГЧИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДЭВТЭР

Зураг 3 х 4

№ _____

Овог _____

Нэр _____

Олгосон 20... оны ... дугаар ... сарын... ний өдөр

1. Овог _____
2. Нэр _____
3. Төрсөн он _____ сар _____ өдөр _____
4. Боловсрол _____

(дээд, тусгай дунд, бүрэн дунд)

5. Гэр бүлийн байдал _____
6. Ажлын газар _____
7. Албан тушаал _____
8. Гүний усан шумбалтын мэргэшлийн зэрэг _____
9. Оршин сууж буй хаяг _____

ШМҮАХ-ийн дарга _____
(гарын үсэг)

1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТОВЧ ТҮҮХ

Архаг хууч өвчин болон ямар нэг мэс засал хийлгэж байсан

эсэх _____

Согтууруулах ундаа хэрэглэдэг эсэх

Тамхи татдаг эсэх

Харшилтай эсэх

Эрүүл мэндийн нэмэлт мэдээллүүд (цээж хэвлийд гэмтэл авч байсан эсэх, удамшлын ямар нэгэн өвчтэй эсэх) _____

2. БИЕ БЯЛДРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД (ЖИЛ БҮР)

Д/д 1.	Үзүүлэлтүүд	ОГНОО					
2.	Өндөр, см зогсоо байдлаар суугаа байдлаар						
3.	Биеийн жин, кг						
4.	Цээжний тойрогны хэмжээ, см Тайван үед амьсгаа гүн авсан үед амьсгаагаа гаргасан үед						
5.	Гарын хүч: баруун зүүн						
6.	Гэдэсний тойрогны хэмжээ, см						
7.	Биеийн хэлбэр байдал						
8.	Амьсгалын хэмнэл 1 минутад						
9.	Уушгины багтаамж, мл						
10.	Судасны цохилт						
11.	Артерийн даралт, мм.м.у.б өндөр бага						

3. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД (усны гүний шумбалтын сургуулийг төгссөний дараа)

Д/д	Мэргэжлийн эмч	Үзүүлэлтүүд
1.	Мэс засал	
2.	Зүрх судас	
3.	Дотор	
4.	Чих, хамар хоолой	
5.	Нүд	
6.	Мэдрэл	
7.	Шүд	
8.	Арьс өнгө	
9.	Цусны бүлэг	
10.	Резус фактор	
11.	Гэмтэл	

МЭРГЭЖИЛ ОЛГОХ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДҮГНЭЛТ

Огноо _____

ШМҮАХэсгийн дарга _____

Гишүүд _____

4. ЖИЛ БҮРИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

20_____он

1. Зовиур

2. Мэс засал

(онош)

(гарын үсэг)

3. Зүрх судас

4. Дотор

(онош)

(гарын үсэг)

5. Чих, хамар, хоолой Сонсгол
(баруун чих, зүүн чих)

(онош)

(гарын үсэг)

6. Нүд, хараа
(баруун нүд)(зүүн нүд)

(онош)

(гарын үсэг)

7. Мэдрэл

(онош)

(гарын үсэг)

8. Шүд

(онош)

(гарын үсэг)

9. Арьс өнгө

(онош)

(гарын үсэг)

10. Гэмтэл

(онош)

(гарын үсэг)

11. /

/

(онош)

(гарын үсэг)

УСНЫ ГҮНИЙ ШУМБАЛТЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДҮГНЭЛТ

20__ онд тогтоогдсон гүнд эрүүл мэндийн байдал:

барокамерт _____

(даралтын дээд цэг, МПА бичмэлээр)

Усны гүнд _____

(ямар гүн хүртэл, бичмэлээр)

ШМУАХ-ийн дарга _____

(гарын үсэг)

Гишүүд _____

(гарын үсэг)

5. ДҮРС ОНОШЛОГООНЫ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮ

Огноо	Рентген, флюорографийн дүгнэлт. Эмчийн дүгнэлт, гарын үсэг

6. ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

А. Шээсний ерөнхий шинжилгээ:

Дүн		Огно				
Ерөнхий Шинж	Хэмжээ					
	Өнгө					
	Тунгалаг байдал					
	Хувийн жин					
	Уураг					
	Сахар					
	Ацетон					
	Мочевин					
	Уробилин					
	Цэсний будаг					
	Хучуур эд					

Б. Цусны ерөнхий шинжилгээ:

Дүн		Огно				
Ерөнхий Шинж						

7. ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮГНЭЛТ

8. БУСАД ШИНЖИЛГЭЭНҮҮД

Огноо	Шинжилгээний төрөл	Дүгнэлт

9. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХООРОН ДАХЬ ҮЕИЙН БИЕИЙН БАЙДЛЫН АЖИГЛАЛТ

Огноо	Онош	Хөдөлмөрийн өдрийн тоо	Үр дүн

10. УСНЫ ГҮНИЙ ШУМБАЛТЫН АЖИЛЛАГААТАЙ ХОЛБООТОЙ ӨВӨРМӨЦ БОЛОН ӨВӨРМӨЦ БУС ӨВЧЛӨЛҮҮД

Эрүүл мэндийн даатгалын дэвтрийн дугаар	Өвчилсөн нөхцөл, шалтгаан	Онош	Эмчилгээ, түүний үр дүн	Гарын үсэг

**11. ГЭМТЭЛ, ӨВЧЛӨЛИЙН УЛМААС ЭМНЭЛЭГТ ХЭВТЭЖ ЭМЧЛЭГДСЭН
БАЙДАЛ**

Огноо		Онош		Үр дүн	Гарын үсэг
Хэвтсэн	Гарсан	Хэвтэхээс өмнө	Эмнэлгийн		

12. АМРАЛТ СУВИЛАЛД ЭМЧЛҮҮЛСЭН БАЙДАЛ

Огноо		Амралт Сувилалын Газрын Нэр	Эмчилгээний төрөл	Үр дүн	Гарын үсэг
Хэвтсэн	Гарсан				

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 12 дугаар хавсралт

ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, ХАМГААЛАХ ХУВЦАС
ХЭРЭГСЛИЙН БҮРТГЭЛ

№	Тоног төхөөрөмжийн төрөл	Үйлдвэрийн дугаар	Зориулалт	Ашиглалтанд орсон огноо	Хариуцагч	Тайлбар

ГАЗАР, ХЭЛТСИЙН ТЕХНИК, ЗЭВСЭГЛЭМЖ ХАРИУЦСАН

.....

“Уснаас эрэн хайх, аврах ажиллагааг зохион
байгуулах журам”-ын 13 дугаар хавсралт

ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, ХАМГААЛАХ ХУВЦАСТ ҮЗЛЭГ ХИЙСЭН
ТУХАЙ НОТЛОМЖ

№.....

----- газар, хэлтэс, салбар, нэгжид ашиглагдаж байсан -----

үзлэг хийх үед -----

----- гэмтэл гарсан байна.

Тоног төхөөрөмжийн загвар----- №-----

Үйлдвэрлэсэн ----- он ----- сар ----- өдөр

Ашиглалтад орсон ----- он ----- сар ----- өдөр

Үйлдвэрийн засварт өгөгдсөн эсэх -----

Ашигласан хугацаа -----

Ажилласан тоо -----

Тоног төхөөрөмжид үзлэг үйлчилгээ хийж, өмнөх гэмтлийг шалгасан нотломж

№ ----- хийсэн байв.

Үзлэгээр дараах гэмтлийг илрүүлсэн Үүнд:-----

Нотломж тавьсан газар -----, -----он ----- сар ----- өдөр

Ажлын хэсгийн эцсийн шийдвэр -----

ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИД

ҮЗЛЭГ ХИЙСЭН АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДАРГА/гарын үсгийн тайлал/

ГИШҮҮД ----- /гарын үсгийн тайлал/

-----/гарын үсгийн тайлал/

----- /гарын үсгийн тайлал/

ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР